

Βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες

Οι ανάγκες αντιμετωπίζονται, αλλά η ενωσιακή χρηματοδότηση έχει μείνει πίσω ως προς την επίτευξη του στόχου για το 2030

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Περιεχόμενα

Σημείο

01-18 | **Κύρια μηνύματα**

01-08 | Το θέμα και η σημασία του

09-18 | Τα ευρήματα και οι συστάσεις μας

19-81 | **Οι παρατηρήσεις μας αναλυτικότερα**

19-39 | Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ επικαιροποιήθηκε ώστε να επικεντρωθεί στις ανάγκες των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών σε βοήθεια για το εμπόριο, αλλά δεν μετουσιώθηκε σε σχέδιο δράσης

21-24 | Με την επικαιροποίησή της το 2017 η στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο ζητούσε να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες

25-28 | Μετά από την επικαιροποίηση της στρατηγικής το 2017 δεν ακολούθησε κανένα σχέδιο δράσης που να θέτει τιμές-ορόσημο για χρηματοδότηση είτε από τα κράτη μέλη είτε από την ΕΕ

29-32 | Η βοήθεια για το εμπόριο είναι υπερβολικά ευρεία ως έννοια ώστε να μπορεί να καθοδηγεί τον προγραμματισμό των αντιπροσωπειών της ΕΕ και των εταίρων υλοποίησης

33-36 | Στο παρελθόν, διενεργούνταν στο πλαίσιο του ενισχυμένου ολοκληρωμένου πλαισίου ειδικές εκτιμήσεις των αναγκών σε βοήθεια για το εμπόριο, οι οποίες όμως έχουν πλέον ως επί το πλείστον διακοπεί

37-39 | Η Επιτροπή δεν έχει στη διάθεσή της ειδικές εκτιμήσεις των αναγκών στον τομέα της βοήθειας για το εμπόριο, ωστόσο οι αντιπροσωπείες της ΕΕ προσδιορίζουν τομείς προτεραιότητας

40-64 | **Η βοήθεια για το εμπόριο που χορηγεί η ΕΕ ανταποκρίνεται στις ανάγκες, αλλά υπολείπεται κατά πολύ της τιμής-στόχου χρηματοδότησης**

41-53 | Η τιμή-στόχος χρηματοδότησης για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες απέχει πολύ από το να επιτευχθεί, εφόσον δεν έχει διενεργηθεί λεπτομερής ανάλυση που θα επέτρεπε τη λήψη διορθωτικών μέτρων

- 54-58 | Η βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες καλύπτει διάφορες σχετικές κατηγορίες και τομείς, όμως δεν διασφαλίζεται πάντα η οικονομική βιωσιμότητα των έργων
- 59-64 | Ο συντονισμός από τις αντιπροσωπείες της ΕΕ είναι γενικά καλός, αλλά χάθηκε η ευκαιρία να ενισχυθεί ο συντονισμός με τα κράτη μέλη και τις περιφερειακές αντιπροσωπείες της ΕΕ
- 65-81 | Η παρακολούθηση και η αναφορά στοιχείων από την Επιτροπή σχετικά με τα αποτελέσματα και τον αντίκτυπο της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο έχουν βελτιωθεί, αλλά δεν είναι ολοκληρωμένες διαδικασίες**
- 66-69 | Από το 2017, η Επιτροπή δημοσιεύει ειδική ετήσια έκθεση προόδου σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο
- 70-77 | Η παρακολούθηση και η αναφορά στοιχείων από την Επιτροπή σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο δεν είναι ολοκληρωμένες διαδικασίες στο σύνολό τους
- 78-81 | Πολύ περιορισμένη η μέτρηση του αντίκτυπου που έχει στο εμπόριο η στήριξη της ΕΕ στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι – Σχετικά με τον έλεγχο

Συντομογραφίες

Γλωσσάριο

Απαντήσεις της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης

Χρονογραμμή

Κλιμάκιο ελέγχου

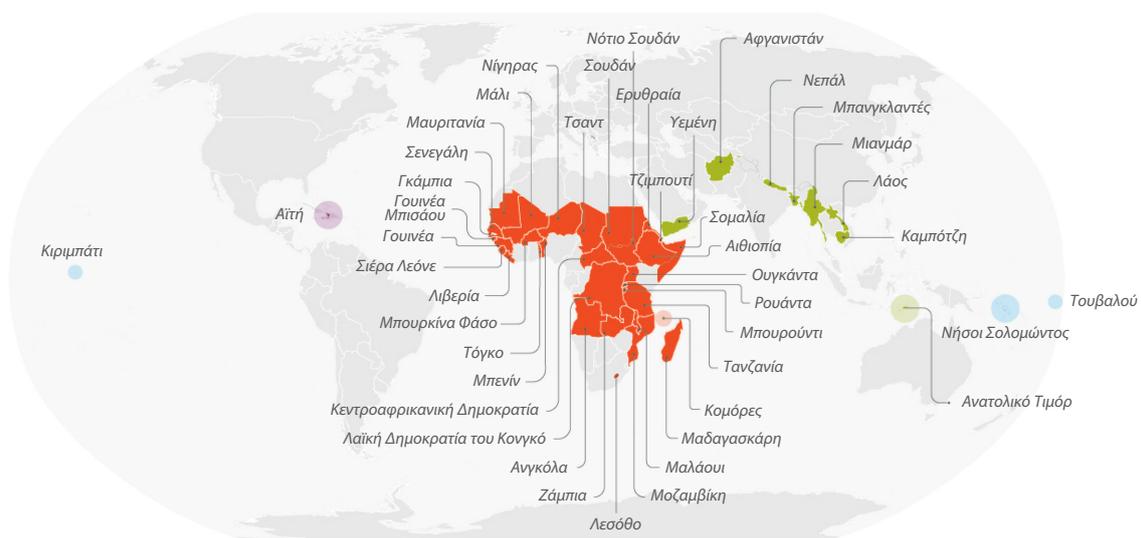
Κύρια μηνύματα

Το θέμα και η σημασία του

- 01** Στις αναπτυσσόμενες χώρες, το εμπόριο, και ιδίως το διασυνοριακό εμπόριο, είναι σημαντικό για την οικονομική μεγέθυνση, η οποία μπορεί να βοηθήσει εκατομμύρια ανθρώπους να βγουν από τη φτώχεια. Ωστόσο, οι χώρες αυτές, και ιδίως οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ), καλούνται να υπερβούν σημαντικές προκλήσεις που επηρεάζουν την ικανότητά τους να αξιοποιούν τις δυνατότητες που προσφέρει το περιφερειακό και το παγκόσμιο εμπόριο.
- 02** Οι ΛΑΧ δεν αποτελούν ομοιογενή ομάδα και, ενώ ορισμένες από αυτές τις χώρες ενδέχεται να έχουν κοινά, η κατάστασή τους όπως και οι συνθήκες που επικρατούν στην καθεμιά ποικίλλουν σημαντικά. Ορισμένες από αυτές είναι πολιτικά ευάλωτες ή πλήττονται από συγκρούσεις, είναι περικλειστα κράτη ή έχουν χαμηλή παραγωγική ικανότητα. Κάποιες δίνουν προτεραιότητα στη γεωργική παραγωγή προκειμένου να εξασφαλίσουν επισιτιστική ασφάλεια, ενώ άλλες επιδιώκουν τη διαφοροποίηση της παραγωγής τους προκειμένου να αναπτύξουν τις εξαγωγές.

03 Η κατηγορία των ΛΑΧ καθιερώθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1971¹ ως αναγνώριση από τη διεθνή κοινότητα της ανάγκης να ληφθούν ειδικά μέτρα για τη στήριξή τους. Οι ΛΑΧ έχουν αποκλειστική πρόσβαση σε **ορισμένα διεθνή μέτρα στήριξης**, ιδίως στους τομείς της αναπτυξιακής βοήθειας και του εμπορίου. Ο ΟΗΕ ορίζει τις ΛΑΧ ως χώρες που έχουν χαμηλά επίπεδα εισοδήματος και αντιμετωπίζουν σοβαρά διαρθρωτικά εμπόδια για τη βιώσιμη ανάπτυξή τους. Επί του παρόντος, ως ΛΑΧ ταξινομούνται 44 χώρες². Οι χώρες αυτές βρίσκονται κυρίως στην Αφρική (32 χώρες), ενώ υπάρχουν σε μικρότερο αριθμό και στην Ασία (8), στον Ειρηνικό (3) και στην Καραϊβική (1) (βλέπε **γράφημα 1**).

Γράφημα 1 | Χάρτης των 44 λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών (ως είχε στις 19 Δεκεμβρίου 2024)

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την αναπτυξιακή πολιτική.

04 Η πρωτοβουλία «Βοήθεια για το Εμπόριο» δρομολογήθηκε κατά την υπουργική διάσκεψη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) στο Χονγκ Κονγκ τον Δεκέμβριο του 2005 και έχει ως στόχο να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως τις λιγότερο ανεπτυγμένες, να αναπτύξουν την εμπορική ικανότητα και τις υποδομές που χρειάζονται για να επωφεληθούν από το άνοιγμα του εμπορίου. Αποτελεί μέρος της ευρύτερης επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας (ΕΑΒ), η οποία συνίσταται σε επιχορηγήσεις και δάνεια με ευνοϊκούς όρους που στοχεύουν σε προγράμματα και έργα σχετικά με το εμπόριο³.

¹ Ψήφισμα του ΟΗΕ 2768 (XXVI) της 18ης Νοεμβρίου 1971.

² Κατάλογος των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών (ως είχε στις 19.12.2024), ΟΗΕ.

³ Ενημερωτικό δελτίο σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο, ΠΟΕ.

05 Δεδομένου ότι το εμπόριο αποτελεί από μόνο του μια δραστηριότητα που χαρακτηρίζεται από μεγάλο εύρος και πολυπλοκότητα, ο ΠΟΕ αναγνωρίζει ότι η βοήθεια για το εμπόριο καλύπτει επίσης ένα ευρύ πεδίο και δεν είναι εύκολο να οριστεί⁴.

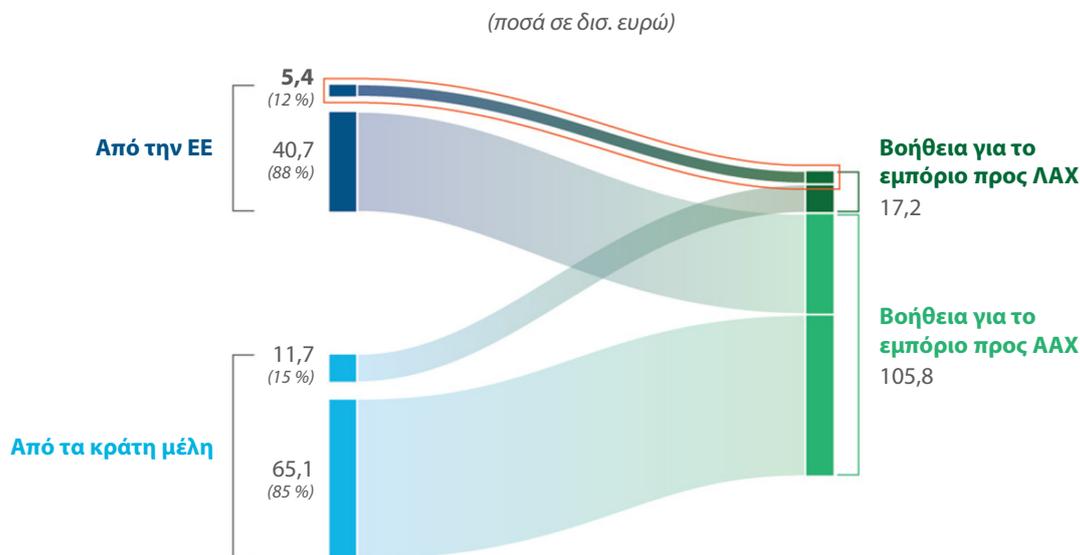
Καλύπτει ευρύ φάσμα τομέων:

- ανάπτυξη της παραγωγικής ικανότητας (συμπεριλαμβανομένης κάθε στήριξης για τη γεωργία, τη δασοκομία, την αλιεία, τη βιομηχανία, τους ορυκτούς πόρους και την εξόρυξη, την τραπεζική και τον τουρισμό) — επενδύσεις σε κλάδους παραγωγής και τομείς, ώστε οι χώρες να μπορούν να διαφοροποιούν τις εξαγωγές και να αξιοποιούν συγκριτικά πλεονεκτήματα·
- οικονομικές υποδομές — κατασκευή οδών, λιμένων, σιδηροδρόμων, ενεργειακών εγκαταστάσεων και τηλεπικοινωνιών που συνδέουν εγχώριες, περιφερειακές και παγκόσμιες αγορές·
- εμπορική πολιτική και κανονισμοί, καθώς και την προσαρμογή που χρειάζεται σχετικά με το εμπόριο — στηρίζει τις χώρες να αναπτύξουν εμπορικές στρατηγικές, να διαπραγματευτούν αποτελεσματικότερα και να υλοποιήσουν τα επακόλουθα.

06 Μετά τη διάσκεψη του ΠΟΕ του 2005, το 2007 η ΕΕ ενέκρινε τη δική της στρατηγική σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο, η οποία επικαιροποιήθηκε το 2017. Τα τελευταία χρόνια, η συλλογική βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο (από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της συνδυαστικά) προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες έχει παραμείνει σχετικά σταθερή. Κατά την περίοδο 2017-2022 ανήλθε σε 17,2 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ 105,8 δισεκατομμύρια ευρώ χορηγήθηκαν σε άλλες αναπτυσσόμενες χώρες (ΑΑΧ, που περιλαμβάνουν χώρες χαμηλότερου μέσου εισοδήματος και χώρες υψηλότερου μέσου εισοδήματος). Η στήριξη για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες που χορηγήθηκε αποκλειστικά από την ΕΕ (αποτελούμενη από επιχορηγήσεις από την Επιτροπή και δάνεια με ευνοϊκούς όρους από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων – ΕΤΕπ) αντιπροσώπευε σχεδόν το ένα τρίτο του συνόλου αυτού, ανερχόμενη σε 5,4 δισεκατομμύρια ευρώ (βλέπε [γράφημα 2](#)). Το μεγαλύτερο μέρος της στήριξης της Επιτροπής παρέχεται μέσω αντιπροσωπειών της ΕΕ που συντονίζονται με διεθνείς οργανισμούς, αναπτυξιακούς οργανισμούς των κρατών μελών, αναπτυξιακές τράπεζες και άλλους εκτελεστικούς φορείς στις χώρες-εταίρους, ενώ τα κράτη μέλη διοχετεύουν τη δική τους στήριξη μέσω πρεσβειών και αναπτυξιακών οργανισμών.

⁴ Αυτόθι.

Γράφημα 2 | Βοήθεια για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και άλλες αναπτυσσόμενες χώρες, 2017-2022 (αναλήψεις υποχρεώσεων σε δισ. ευρώ)

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής.

Σημ.: Λόγω στρογγυλοποίησης, ορισμένα σύνολα μπορεί να μην αντιστοιχούν στο άθροισμα των επιμέρους αριθμητικών τιμών.

07 Εξετάσαμε, σε συγκεντρωτικό επίπεδο για όλες τις ΛΑΧ και συγκεκριμένα για τέσσερις χώρες (Ανγκόλα, Καμπότζη, Μαλάουι και Ρουάντα) που επισκεφθήκαμε επιτόπου, κατά πόσον η Επιτροπή στόχευε, υλοποιούσε και παρακολουθούσε κατάλληλα τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Συγκεκριμένα, εξετάσαμε κατά πόσον η Επιτροπή:

- εξασφάλιζε ότι οι ανάγκες των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών σε βοήθεια για το εμπόριο καλύπτονταν καταλλήλως, σε συμφωνία με τη στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο, όπως και ότι ενσωματώνονταν επαρκώς στους σκοπούς και τους στόχους του αναπτυξιακού προγραμματισμού της·
- στόχευε επαρκώς τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και υλοποιούσε τη στήριξη αυτή για την κάλυψη των αναγκών τους σε συντονισμό με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη· και
- παρακολουθούσε κατάλληλα και ανέφερε στοιχεία σχετικά με τα αποτελέσματα και τον αντίκτυπο της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Ο έλεγχος κάλυψε την περίοδο από το 2017 έως το 2024.

08 Με την παρούσα έκθεση, στόχος μας είναι να συμβάλουμε στη βελτίωση της διαχείρισης από την Επιτροπή της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και να παράσχουμε χρήσιμη πληροφόρηση στους φορείς λήψης αποφάσεων ενόψει τυχόν μελλοντικής αναθεώρησης των ρυθμίσεων διακυβέρνησης για τις νέες παρεμβάσεις στο πλαίσιο της συγκεκριμένης βοήθειας (βλέπε σημείο **23**). Πρόκειται για ένα θέμα που δεν έχει εξεταστεί από το ΕΕΣ τα τελευταία χρόνια. Περισσότερες γενικές πληροφορίες και λεπτομέρειες σχετικά με την εμβέλεια και την προσέγγιση του ελέγχου παρατίθενται στο [παράρτημα Ι](#).

Τα ευρήματα και οι συστάσεις μας

09 Συνολικά, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι, ενώ το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο επικαιροποιήθηκε το 2017 ώστε να επικεντρωθεί στις ανάγκες των ΛΑΧ, δεν μετουσιώθηκε σε σχέδιο δράσης. Η βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο που παρέχεται στις χώρες αυτές ανταποκρίνεται στις ανάγκες, ωστόσο δεν βρίσκεται σε καλό δρόμο για την επίτευξη της τιμής-στόχου χρηματοδότησης για το 2030, όπως ορίζεται στη στρατηγική της ΕΕ.

10 Το 2017, μία δεκαετία μετά την πρώτη στρατηγική της ΕΕ σχετικά τη βοήθεια για το εμπόριο, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση για την επικαιροποίηση της στρατηγικής με ανανεωμένο όραμα. Μεταξύ άλλων, αποσκοπούσε στη σταδιακή αύξηση του μεριδίου της κοινής βοήθειας για το εμπόριο από την ΕΕ και τα κράτη μέλη προς τις ΛΑΧ σε 25 % της συνολικής βοήθειας αυτής της κατηγορίας έως το 2030 (βλέπε σημεία **21-24**).

11 Διαπιστώσαμε ότι ο στόχος της αυξημένης εστίασης στις ΛΑΧ δεν μετουσιώθηκε σε κάποιο επιχειρησιακό σύνολο ειδικών στόχων που να έχει συμφωνηθεί με τα κράτη μέλη. Το γεγονός αυτό έκανε δύσκολη τόσο για την ΕΕ όσο και για τα κράτη μέλη την επίτευξη συλλογικής προόδου προς τη συμφωνηθείσα τιμή-στόχο για τη χρηματοδότηση (βλέπε σημεία **25-28**).

12 Η τιμή-στόχος χρηματοδότησης του 25 % απέχει πολύ από το να επιτευχθεί. Το μερίδιο της βοήθειας για το εμπόριο προς τις ΛΑΧ ανερχόταν κατά μέσο όρο σε 18 % κατά την περίοδο 2010-2015, ενώ μειώθηκε σε 12 % το 2022, το τελευταίο έτος για το οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία. Το μεγαλύτερο μέρος της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο εξακολουθεί να κατευθύνεται προς άλλες αναπτυσσόμενες χώρες (ΑΑΧ) (βλέπε σημεία **41-44**).

13 Διαπιστώσαμε ότι η Επιτροπή δεν έχει προβεί σε κάποια λεπτομερή ανάλυση των λόγων στους οποίους οφείλεται η μείωση του μεριδίου της βοήθειας που προορίζεται για τις ΛΑΧ, κάτι που θα τη βοηθούσε να λάβει διορθωτικά μέτρα (βλέπε σημείο **45**).

Σύσταση 1

Να αναπτυχθεί σχέδιο δράσης σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες

Για να επιτευχθεί ο στόχος περί αυξημένης εστίασης στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, η Επιτροπή πρέπει:

- α) να προβεί σε λεπτομερή ανάλυση των λόγων για τους οποίους η βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες δεν έχει αυξηθεί και
- β) με βάση την ανάλυση αυτή, να επαναξιολογήσει κατά πόσον η τιμή-στόχος χρηματοδότησης του 25 % εξακολουθεί να είναι κατάλληλη και, εφόσον αποφασιστεί να διατηρηθεί μια τιμή-στόχος χρηματοδότησης, να καταρτίσει ειδικό σχέδιο δράσης για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες με συγκεκριμένα και ρεαλιστικά ορόσημα σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο, διαχωρίζοντας, εάν χρειαστεί, τις εν λόγω χώρες σε υποομάδες με βάση τις ιδιαίτερες ανάγκες, τις προκλήσεις, το εμπορικό δυναμικό και τους στόχους τους.

Ημερομηνία-στόχος: τέλος του 2026

- 14** Αρκετοί παράγοντες μπορεί να συνέβαλαν στο χαμηλό ύψος των κονδυλίων που διατέθηκαν στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Παραδείγματος χάριν, οι χώρες αυτές αντιμετωπίζουν δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση σε καινοτόμο χρηματοδότηση (όπως εγγυήσεις) και τη μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων. Το πρόβλημα αυτό κινδυνεύει να επιδεινωθεί τα επόμενα χρόνια με την αυξανόμενη σημασία που αποκτά η στρατηγική [Global Gateway](#) και την ισχυρή έμφαση που δίνει στην κινητοποίηση επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα (βλέπε σημεία [46-53](#)).

Σύσταση 2

Να δοθεί η δυνατότητα στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες να επωφεληθούν πλήρως από τη στήριξη της στρατηγικής Global Gateway στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο

Η Επιτροπή πρέπει είτε να ενσωματώσει τους στόχους της ενωσιακής στρατηγικής σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο στη στρατηγική Global Gateway, ιδίως για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, είτε να υποδείξει ρητά τον τρόπο με τον οποίο η Global Gateway θα πρέπει να στηρίζει τους στόχους αυτούς.

Ημερομηνία-στόχος: μέσα του 2026

- 15** Διαπιστώσαμε ότι τα σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο έργα που εξετάσαμε ανταποκρίνονταν στις ανάγκες των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών σε ό,τι αφορά το συγκεκριμένο είδος βοήθειας και ότι, γενικά, οι εκροές είχαν υλοποιηθεί βάσει του προγραμματισμού. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις υπάρχει κίνδυνος οι χώρες αυτές να μην μπορέσουν, κατά τα προσεχή έτη, να αξιοποιήσουν τα αποτελέσματα και να διασφαλίσουν την οικονομική βιωσιμότητα των έργων (βλέπε σημεία [54-58](#)).

Σύσταση 3

Να κλιμακωθούν τα αποτελέσματα και να διασφαλιστεί η οικονομική βιωσιμότητα των παρεμβάσεων της ΕΕ στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες

Κατά τις φάσεις σχεδιασμού και υλοποίησης των παρεμβάσεων της ΕΕ για την παροχή βοήθειας για το εμπόριο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, η Επιτροπή πρέπει ιδίως να εστιάσει στην κλιμάκωση των αποτελεσμάτων και στη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των έργων. Παραδείγματος χάριν, πρέπει να απαιτεί από τους δικαιούχους να καταρτίζουν επιχειρηματικό σχέδιο, κατά περίπτωση, ή να εφαρμόζουν μέτρα για τον μετριασμό του κινδύνου απώλειας της αποκτηθείσας τεχνικής εμπειρογνωσίας λόγω της υψηλής εναλλαγής του προσωπικού.

Ημερομηνία-στόχος: τέλος του 2026

- 16** Οι δράσεις της στήριξης που παρέχεται στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες λαμβάνουν χώρα σε ένα σύνθετο περιβάλλον στο οποίο εμπλέκονται πολλά ενδιαφερόμενα μέρη. Διαπιστώσαμε ότι οι αντιπροσωπείες της ΕΕ που επισκεφθήκαμε συνεργάζονταν γενικά σε υψηλό επίπεδο με την εκάστοτε κυβέρνηση και συμμετείχαν σε διαρθρωμένο διάλογο με τον ιδιωτικό τομέα, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και άλλους διεθνείς χορηγούς. Επιπλέον, διαπιστώσαμε ότι οι αντιπροσωπείες της ΕΕ είχαν τακτικές επαφές και ανταλλαγές με τις κεντρικές υπηρεσίες της Επιτροπής (βλέπε σημεία [59-61](#)).
- 17** Ωστόσο, εντοπίσαμε επίσης περιπτώσεις στις οποίες η αλληλεπίδραση μεταξύ των αντιπροσωπειών της ΕΕ στις ΛΑΧ και άλλων αντιπροσωπειών της ΕΕ με περιφερειακές αρμοδιότητες ήταν είτε περιορισμένη είτε μη διαρθρωμένη. Επιπλέον, σε σύγκριση με άλλες αναπτυσσόμενες χώρες, οι ΛΑΧ γενικά δεν διαθέτουν επαρκώς ισχυρά θεσμικά πλαίσια που να τους επιτρέπουν να εκφράζουν τις ανάγκες τους σε βοήθεια στον τομέα του εμπορίου σε περιφερειακό επίπεδο. Καθώς αυξάνονται οι μη ειδικές ανά χώρα παρεμβάσεις (κυρίως μέσω περιφερειακών προγραμμάτων) με ενωσιακή στήριξη στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο, αυτή η έλλειψη εστίασης κινδυνεύει να πάρει μεγαλύτερες διαστάσεις (βλέπε σημεία [62-64](#)).

Σύσταση 4

Να συντονιστεί καλύτερα η βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο μεταξύ των αντιπροσωπειών της ΕΕ στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και των αντιπροσωπειών της ΕΕ με περιφερειακές αρμοδιότητες

Η Επιτροπή πρέπει να βελτιώσει τον συντονισμό μεταξύ των αντιπροσωπειών της ΕΕ στις ΛΑΧ και των αντιπροσωπειών της ΕΕ με περιφερειακές αρμοδιότητες κατά τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση των περιφερειακών προγραμμάτων. Για τον σκοπό αυτό, θα μπορούσαν να καθιερωθούν ειδικοί ανά χώρα μηχανισμοί σχεδιασμού και υλοποίησης, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα σχετικά με το εμπόριο προγράμματα ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, καθώς και μια περισσότερο ολοκληρωμένη δομή διακυβέρνησης των έργων.

Ημερομηνία-στόχος: τέλος του 2026

18 Μετά την επικαιροποίηση της **στρατηγικής της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο του 2017**, η Επιτροπή δημοσιεύει ετήσιες εκθέσεις προόδου σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο, στις οποίες επισημαίνεται η συμβολή της ΕΕ στην παγκόσμια πρωτοβουλία «Βοήθεια για το εμπόριο». Ωστόσο, διαπιστώσαμε ότι η παρακολούθηση και η αναφορά στοιχείων από την Επιτροπή σχετικά με τις ΛΑΧ δεν ήταν ολοκληρωμένες. Σε ό,τι αφορά τα στοιχεία που αναφέρει σχετικά με τις χρηματοοικονομικές εισροές:

- δεν περιλαμβάνει τις χρηματοδοτικές κατανομές ανά κατηγορία και τομέα για τις ΛΑΧ·
- βασίζεται σε αναλήψεις υποχρεώσεων, και οι σχετικές με τη βοήθεια για το εμπόριο δεσμεύσεις καταγράφονται με χρονική υστέρηση άνω των 2 ετών·
- δεν περιλαμβάνει καμία ένδειξη του βαθμού στον οποίο οι ΛΑΧ επωφελούνται από μη ειδική ανά χώρα στήριξη (η οποία αντιπροσωπεύει μεγάλο μέρος της βοήθειας για το εμπόριο)· και
- μετρά τον αντίκτυπο της ενωσιακής στήριξης στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο σε πολύ περιορισμένο βαθμό (βλέπε σημεία **66-81**).

Σύσταση 5

Να βελτιωθούν η παρακολούθηση και η αναφορά στοιχείων σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες

Για την καλύτερη προετοιμασία των νέων παρεμβάσεων της ΕΕ στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, η Επιτροπή πρέπει:

- α) να ενισχύσει τον έγκαιρο και ουσιαστικό χαρακτήρα των στοιχείων που αναφέρει σχετικά με τη στήριξη που παρέχεται στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο, με τη μείωση της χρονικής υστέρησης, την αναφορά στοιχείων σχετικά με τις πληρωμές και τις αναλήψεις υποχρεώσεων και τη συμπερίληψη των εκτιμώμενων ποσών που διατίθενται στο πλαίσιο περιφερειακών προγραμμάτων ανά λιγότερο ανεπτυγμένη χώρα·
- β) να επανεξετάζει τακτικά και να μεταπαρακολουθεί κάθε σχέδιο δράσης για τη βοήθεια για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες [βλέπε σύσταση 1, στοιχείο β)], παραδείγματος χάριν βάσει δεικτών που καθορίζονται για κάθε υποομάδα λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών.

Ημερομηνία-στόχος: τέλος του 2026

Οι παρατηρήσεις μας αναλυτικότερα

Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ επικαιροποιήθηκε ώστε να επικεντρωθεί στις ανάγκες των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών σε βοήθεια για το εμπόριο, αλλά δεν μετουσιώθηκε σε σχέδιο δράσης

- 19** Το 2007, η ΕΕ (από κοινού με τα κράτη μέλη της) ενέκρινε την πρώτη της **στρατηγική παροχής βοήθειας για το εμπόριο**, κατόπιν των δεσμεύσεων για στήριξη που είχαν αναληφθεί δύο χρόνια νωρίτερα στην **υπουργική διάσκεψη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) στο Χονγκ Κονγκ**. Η στρατηγική δεσμευόταν να χορηγείται ετήσια χρηματοδότηση ύψους 2 δισεκατομμυρίων ευρώ για βοήθεια σχετική με το εμπόριο, ισομερώς, από τον προϋπολογισμό της ΕΕ (τον οποίο διαχειρίζεται η Επιτροπή) και από τους προϋπολογισμούς των κρατών μελών που προορίζονται για τη συγκεκριμένη βοήθεια.
- 20** Εξετάσαμε κατά πόσον η Επιτροπή (μαζί με το προσωπικό της στις αντιπροσωπείες της ΕΕ) έλαβε επαρκώς υπόψη την επικαιροποιημένη στρατηγική της ΕΕ για τη βοήθεια για το εμπόριο κατά τον σχεδιασμό και τον προγραμματισμό της αναπτυξιακής στήριξης. Αξιολογήσαμε επίσης κατά πόσον η Επιτροπή διασφάλισε την κατάλληλη εκτίμηση των αναγκών των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών σε βοήθεια για το εμπόριο βάσει μεθοδολογίας που να λαμβάνει υπόψη τις προτεραιότητες της στρατηγικής της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο, τις εξελισσόμενες ανάγκες στις ΛΑΧ και τις μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Με την επικαιροποίησή της το 2017 η στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο ζητούσε να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες

21 Το 2017, μία δεκαετία μετά την πρώτη στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο, η Επιτροπή εξέδωσε [ανακοίνωση](#) για την επικαιροποίηση της στρατηγικής, με ανανεωμένο όραμα. Στην ανακοίνωση αυτή καθόριζε τρόπους με τους οποίους η ΕΕ θα μπορούσε να καταστήσει τη στρατηγική περισσότερο αποτελεσματική μέσω του εκσυγχρονισμού της στήριξης στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο και της καλύτερης στόχευσής της, ιδίως προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και τις χώρες που βρίσκονται σε ασταθή κατάσταση. Έδινε επίσης μεγαλύτερη έμφαση στις κοινωνικές και τις περιβαλλοντικές διαστάσεις της βιωσιμότητας, σε συνδυασμό με την οικονομική μεγέθυνση χωρίς αποκλεισμούς και τους υφιστάμενους δεσμούς μεταξύ επενδύσεων και εμπορίου, οι οποίοι πρέπει να αξιοποιηθούν πλήρως προκειμένου να επιτευχθούν οι [στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης \(ΣΒΑ\) του ΟΗΕ για το 2030](#). Η επικαιροποιημένη στρατηγική απαιτούσε τις ακόλουθες θεμελιώδεις αλλαγές σε σχέση με τις υφιστάμενες πρακτικές⁵:

- «Περιορισμός του σημερινού κατακερματισμού και ενίσχυση της μόχλευσης της βοήθειας για το εμπόριο μέσω μιας καλύτερα ενημερωμένης και συντονισμένης παροχής βοήθειας.
- Ενίσχυση του αντίκτυπου της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο, με την εξασφάλιση πλήρους συνοχής και αξιοποίησης των περισσότερων μέσων σε όλο το φάσμα των εξωτερικών πολιτικών της ΕΕ, και ιδίως του νέου Εξωτερικού Επενδυτικού Σχεδίου, των εμπορικών συμφωνιών και των εμπορικών συστημάτων.
- Μεγαλύτερη έμφαση στις κοινωνικές και τις περιβαλλοντικές διαστάσεις της βιωσιμότητας, παράλληλα με μια οικονομική ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς.
- Καλύτερη διαφοροποίηση χωρών με μεγαλύτερη έμφαση στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και σε χώρες σε ασταθή κατάσταση.
- Βελτιωμένη παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων».

⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής της 13.11.2017, με τίτλο «Επίτευξη ευημερίας μέσω του εμπορίου και των επενδύσεων – Επικαιροποίηση της κοινής στρατηγικής του 2007 της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο».

- 22** Η επικαιροποίηση του 2017 έθεσε ως στόχο την αύξηση του ποσοστού της συνολικής βοήθειας για το εμπόριο της ΕΕ και των κρατών μελών προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, με στόχο τη σταδιακή αύξηση της συνολικής βοήθειας για το εμπόριο από 18 % (μέσος όρος της περιόδου 2010-2015) σε 25 % έως το 2030. Αυτή η τιμή-στόχος χρηματοδότησης ήταν συνεπής με την [τιμή-στόχο των ΣΒΑ 8.α σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο](#) (Αύξηση της στήριξης στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, μεταξύ άλλων μέσω του ενισχυμένου ολοκληρωμένου πλαισίου για τη σχετική με το εμπόριο τεχνική βοήθεια προς τις ΛΑΧ) και αναμενόταν να συμβάλει στην επίτευξη της [τιμής-στόχου των ΣΒΑ 17.11](#) για διπλασιασμό του μεριδίου των παγκόσμιων εξαγωγών από τις ΛΑΧ έως το 2020.
- 23** Η τελευταία έκδοση της στρατηγικής, η οποία βρίσκεται ήδη σε ισχύ εδώ και μία οκταετία, δεν έχει επικαιροποιηθεί από το 2017. Εν τω μεταξύ, έχουν δρομολογηθεί και άλλες σχετικές πρωτοβουλίες της ΕΕ, οι οποίες υλοποιούνται παράλληλα. Παραδείγματος χάριν, η [ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την επανεξέταση της εμπορικής πολιτικής του 2021](#) περιλάμβανε διάφορους τομείς προτεραιότητας που σχετίζονται με το εμπόριο με τις αναπτυσσόμενες χώρες, όπως η προώθηση υπεύθυνων και βιώσιμων αξιακών αλυσίδων, η συμβολή στους ΣΒΑ και η ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων της ΕΕ με την Αφρική.
- 24** Τον Δεκέμβριο του 2021, η Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας εξέδωσαν την επίσημη [κοινή ανακοίνωση σχετικά με τη στρατηγική Global Gateway](#). Η ενέργεια αυτή έχει αντίκτυπο στη βοήθεια για το εμπόριο, δεδομένου του στόχου της να κινητοποιήσει επενδύσεις σε βασικές στρατηγικές υποδομές μεταφορών, ενέργειας και ψηφιακών υποδομών για τη στήριξη των προσπαθειών των εταίρων της ΕΕ να επιταχύνουν τον πράσινο και τον ψηφιακό μετασχηματισμό και να συμβάλουν στην αύξηση του εμπορίου και των ανταλλαγών μεταξύ των λαών. Η στρατηγική συνδυάζει χρηματοδοτικά μέσα (που στοχεύουν στη μόχλευση επενδύσεων από τον ιδιωτικό τομέα) με επιχειρησιακά εργαλεία, όπως η τεχνική βοήθεια, ο διάλογος πολιτικής και ο οικονομικός διάλογος, οι εμπορικές και επενδυτικές συμφωνίες και η τυποποίηση, προκειμένου να καταστεί δυνατή η δημιουργία καλύτερων συνθηκών για ποιοτικές επενδύσεις. Ωστόσο, δεν κάνει καμία αναφορά στη στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο.

Μετά από την επικαιροποίηση της στρατηγικής το 2017 δεν ακολούθησε κανένα σχέδιο δράσης που να θέτει τιμές-ορόσημο για χρηματοδότηση είτε από τα κράτη μέλη είτε από την ΕΕ

- 25** Κατά τον χρόνο της επικαιροποίησης της στρατηγικής το 2017, το 18 % της συλλογικής βοήθειας για το εμπόριο της ΕΕ (μέσος όρος κατά την περίοδο 2010-2015) κατευθυνόταν προς τις ΛΑΧ, ενώ το μεγαλύτερο μέρος του υπόλοιπου ποσού είχε δαπανηθεί σε ΑΑΧ. Η επικαιροποιημένη στρατηγική έθεσε ως πολιτικό στόχο την αύξηση του ποσοστού αυτού σε 25 % έως το 2030, ο οποίος πρέπει να επιτευχθεί από κοινού από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της (βλέπε σημείο 22). Δεν μας έχει παρασχεθεί κάποια τεκμηριωμένη αιτιολόγηση που να εξηγεί το μέγεθος αυτής της τιμής-στόχου. Ωστόσο, σύμφωνα με την Επιτροπή, βασίστηκε τόσο στη δέσμευση που είχαν αναλάβει οι χώρες-χορηγοί όσον αφορά τη γενική ΕΑΒ⁶ όσο και στην πρόταση τα κράτη μέλη να διοχετεύουν ένα ορισμένο ποσοστό της βοήθειάς τους στις ΛΑΧ⁷.
- 26** Η Επιτροπή έκρινε ότι ο στόχος του 25 % ήταν εύλογος και εφικτός τόσο για την ΕΕ όσο και για τα κράτη μέλη. Δεν βασιζόταν σε ποσοτικοποιημένη εκτίμηση των αναγκών των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών σε βοήθεια για το εμπόριο σε σύγκριση με τις ανάγκες άλλων αναπτυσσόμενων χωρών. Επίσης, η τιμή-στόχος δεν λάμβανε υπόψη την πιθανή αναβάθμιση των ΛΑΧ κατά την περίοδο 2017-2030, κάτι που θα επηρέαζε και τον υπολογισμό της (βλέπε σημείο 04 του [παραρτήματος Ι](#)).

⁶ «International Development Strategy for the Second United Nations Development Decade», Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών 2626 (XXV), 24 Οκτωβρίου 1970, παράγραφος 43.

⁷ Αιτιολογική σκέψη 22 του [κανονισμού για τον ΜΓΑΔΣ](#).

- 27** Διαπιστώσαμε ότι η εν λόγω τιμή-στόχος για τη χρηματοδότηση δεν μετουσιώθηκε σε κάποιον επιχειρησιακό και ειδικό στόχο ή σύνολο στόχων που να έχει συμφωνηθεί με τα κράτη μέλη και ο οποίος θα μπορούσε να περιλαμβάνει:
- ενδιάμεσα ορόσημα για την παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξή της·
 - επιμέρους τιμές-στόχο στην ΕΕ και στα κράτη μέλη της·
 - επιμέρους τιμές-στόχο για κάθε ΛΑΧ ή ομάδα ΛΑΧ με βάση τις ειδικές ανάγκες τους ή για κάθε κατηγορία στήριξης στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο (βλέπε σημείο **05**)·
 - να έχουν λάβει υπόψη τον δυνητικό αντίκτυπο της αναβάθμισης ορισμένων ΛΑΧ (π.χ. απώλεια πρόσβασης στο σύστημα «Όλα εκτός από όπλα» – βλέπε **παράρτημα I**, σημείο **10**).
- 28** Χωρίς επιμέρους ανάλυση της τιμής-στόχου είτε σε στάδια με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα είτε βάσει συμφωνηθεισών αρμοδιοτήτων μεταξύ της ΕΕ και των επιμέρους κρατών μελών, θα είναι πολύ δύσκολο για την ΕΕ και τα κράτη μέλη της να επιτύχουν συλλογικά τη συμφωνηθείσα τιμή-στόχο.

Η βοήθεια για το εμπόριο είναι υπερβολικά ευρεία ως έννοια ώστε να μπορεί να καθοδηγεί τον προγραμματισμό των αντιπροσωπειών της ΕΕ και των εταιρών υλοποίησης

- 29** Στις ΛΑΧ που επισκεφθήκαμε, η βοήθεια για το εμπόριο δεν περιλαμβάνεται ρητά ούτε ως στρατηγική ούτε ως έννοια στον προγραμματισμό των αντιπροσωπειών της ΕΕ, όπως ορίζεται στα πολυετή ενδεικτικά προγράμματα (ΠΕΠ) της χώρας ή της περιφέρειας. Διαπιστώσαμε ότι οι αντιπροσωπίες της ΕΕ και οι εταίροι υλοποίησης δεν θεωρούσαν ότι η έννοια της βοήθειας για το εμπόριο είναι συναφής, χρήσιμη ή επαρκώς ακριβής ώστε να στοχεύουν τη στήριξη με αυτήν ως γνώμονα.
- 30** Αντιθέτως, η στήριξη απευθύνεται σε συγκεκριμένους τομείς που σχετίζονται με τη βοήθεια για το εμπόριο (όπως η ανάπτυξη παραγωγικής ικανότητας, η διαφοροποίηση, η βελτίωση των αξιακών αλυσίδων και των υποδομών, η διευκόλυνση του εμπορίου και η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος), οι οποίοι θεωρούνται περισσότερο συναφείς με βάση τις ανάγκες που προσδιορίζονται στις χώρες-εταίρους.

- 31** Για πρακτικούς σκοπούς και για σκοπούς αναφοράς στοιχείων, ο ΠΟΕ και ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) έχουν ορίσει τη βοήθεια για το εμπόριο κατά τέτοιο τρόπο ώστε να περιλαμβάνει ευρύ φάσμα παρεμβάσεων και τομέων που καλύπτουν σχεδόν 100 κωδικούς της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας (DAC). Αυτοί ομαδοποιούνται σε τρεις βασικές κατηγορίες: οικονομικές υποδομές, ανάπτυξη παραγωγικής ικανότητας, και εμπορική πολιτική και κανονισμοί (βλέπε σημείο 05). Σε επίπεδο ΕΕ, δεν υπάρχει πλέον δείκτης εμπορικής αναπτυξιακής πολιτικής για τις δαπάνες στον [κανονισμό για τον ΜΓΑΔΣ-Παγκόσμια Ευρώπη](#), δεδομένου ότι ο ΟΟΣΑ τον απέσυρε το 2021 λόγω του κινδύνου παρερμηνείας⁸.
- 32** Άλλοι οργανισμοί, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα⁹, εφαρμόζουν για τους δικούς τους σκοπούς διαφορετικό ορισμό της βοήθειας για το εμπόριο, την οποία ορίζουν πιο στενά ώστε να μη περιλαμβάνει τα έργα υποδομής.

Στο παρελθόν, διενεργούνταν στο πλαίσιο του ενισχυμένου ολοκληρωμένου πλαισίου ειδικές εκτιμήσεις των αναγκών σε βοήθεια για το εμπόριο, οι οποίες όμως έχουν πλέον ως επί το πλείστον διακοπεί

- 33** Είναι σημαντικό η Επιτροπή να διασφαλίζει ότι οι ανάγκες των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών σε βοήθεια για το εμπόριο εκτιμούνται δεόντως και ότι οι ΛΑΧ αναλαμβάνουν την ευθύνη της στήριξης που παρέχεται από διεθνείς χορηγούς προκειμένου να προωθηθεί η επιτυχία και η βιωσιμότητά της. Ως εκ τούτου, οι εκτιμήσεις αναγκών, μεταξύ των οποίων και εκείνες που σχετίζονται με τη βοήθεια για το εμπόριο, θα πρέπει να περιλαμβάνουν διαδικασίες στις οποίες συμμετέχουν οι κυβερνήσεις των χωρών-εταίρων και τα ενδιαφερόμενα μέρη. Αυτό μπορεί να αποτελέσει πρόκληση, δεδομένου ότι οι ΛΑΧ έχουν γενικά ασθενέστερα θεσμικά και στρατηγικά πλαίσια από ό,τι οι ΑΑΧ. Επιπλέον, σύμφωνα με έρευνα των αντιπροσωπειών της ΕΕ¹⁰, για σχεδόν το ένα τέταρτο των ΛΑΧ, η εμπορική ανάπτυξη δεν έχει ενσωματωθεί αποτελεσματικά σε ένα στρατηγικό έγγραφο για την εκάστοτε χώρα ή περιοχή.

⁸ [Follow-up to the review of the Trade Development policy marker](#), ΟΟΣΑ.

⁹ [What is the World Bank doing on aid for trade?](#) (σ. 3, υποσημείωση 4) και [2023 EU AfT progress report](#) (σ. 158).

¹⁰ «Enhancing international trade by least developed countries» - Complementary study for the 2023 EU AfT progress report, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

- 34** Στο παρελθόν, αρχής γενομένης από τότε που ο ΠΟΕ εισήγαγε την έννοια της βοήθειας για το εμπόριο το 2005, πραγματοποιούνταν ειδικές εκτιμήσεις των αναγκών των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών σε βοήθεια για το εμπόριο (γνωστές ως «διαγνωστικές μελέτες εμπορικής ολοκλήρωσης») στο πλαίσιο του [ενισχυμένου ολοκληρωμένου πλαισίου \(EIF\)](#), με την ΕΕ να είναι ένας από τους χρηματοδοτικούς εταίρους του. Μέσω των μελετών αυτών, το EIF είχε ως στόχο να παράσχει στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες αναλυτικά εργαλεία για την ένταξη του εμπορίου στις συνήθεις δραστηριότητες και μια κοινή βάση για την προτεραιοποίηση και την κινητοποίηση των πόρων, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης από χορηγούς. Ωστόσο, οι μελέτες δεν έχουν επικαιροποιηθεί γενικά τα τελευταία χρόνια (οι διαγνωστικές μελέτες εμπορικής ολοκλήρωσης για τις ΛΑΧ που έχουν επικαιροποιηθεί μετά το 2017 δεν ξεπερνούν το 20 %), και τρεις από τις τέσσερις αντιπροσωπείες της ΕΕ που επισκεφθήκαμε (με εξαίρεση την Καμπότζη) δεν γνώριζαν τις μελέτες αυτές και δεν τις είχαν φυσικά χρησιμοποιήσει για τη διαδικασία προγραμματισμού.
- 35** Σε αξιολόγηση του 2021¹¹ ασκήθηκε κριτική στο EIF για έλλειψη ειδικής ανά χώρα εστίασης. Στις χώρες που επισκεφθήκαμε, οι αναφορές σχετικά με τη χρησιμότητα του EIF ήταν ανάμικτες. Η κυβέρνηση της Ρουάντα έκρινε θετική τη βοήθεια που είχε λάβει για τον προγραμματισμό και τη στήριξη μιας στρατηγικής υλοποίησης για την ηπειρωτική ζώνη ελεύθερων συναλλαγών της Αφρικής, αν και την τελευταία πενταετία τα θετικά αποτελέσματα ήταν λιγότερα, ενώ το Μαλάουι ανέφερε ότι το EIF είχε συμβάλει στην αύξηση των εξαγωγών ελαιούχων σπόρων, σπόρων σόγιας και αράπικων φιστικιών. Στην Ανγκόλα δεν γνώριζαν κάτι σχετικά με τις δραστηριότητες του EIF, ενώ στην Καμπότζη όχι μόνο η δραστηριότητα ήταν περιορισμένη αλλά και τα έργα αμφίβολης χρησιμότητας.
- 36** Στην αξιολόγηση αναγνωριζόταν επίσης ότι, παρόλο που αποτελούν ένα καθιερωμένο και ισχυρό αναλυτικό πλαίσιο που βοηθά τις χώρες να κατανοήσουν καλύτερα τους εμπορικούς περιορισμούς που αντιμετωπίζουν, οι διαγνωστικές μελέτες και οι επικαιροποιήσεις σχετικά με την εμπορική ολοκλήρωση απαιτούν μια αναλυτική διαδικασία η οποία μπορεί να είναι πολύ επαχθής και απαιτητική, καθιστώντας αδύνατη την ουσιαστική συμμετοχή των ΛΑΧ, ενώ οι συστάσεις καθίσταντο σε πολύ σύντομο διάστημα παρωχημένες.

¹¹ [Evaluation of the Enhanced Integrated Framework, final evaluation report](#), Saana Consulting, 9 Δεκεμβρίου 2021.

Η Επιτροπή δεν έχει στη διάθεσή της ειδικές εκτιμήσεις των αναγκών στον τομέα της βοήθειας για το εμπόριο, ωστόσο οι αντιπροσωπείες της ΕΕ προσδιορίζουν τομείς προτεραιότητας

- 37** Στο πλαίσιο του συνολικού προγραμματισμού της, το προσωπικό της Επιτροπής τόσο στα κεντρικά γραφεία όσο και στις αντιπροσωπείες της ΕΕ εκτιμά τις ανάγκες των ΛΑΧ στον τομέα της οικονομικής ανάπτυξης και μεγέθυνσης. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, οι αντιπροσωπείες της ΕΕ συμβουλεύονται διάφορα επίσημα έγγραφα και ενδιαφερόμενα μέρη. Στις τέσσερις ΛΑΧ που επισκεφθήκαμε, υπήρχαν εθνικά αναπτυξιακά σχέδια ή στρατηγικές εξαγωγών στις οποίες σκιαγραφούνταν οι κυβερνητικές προτεραιότητες και τα περιθώρια για την ανάπτυξη του εμπορίου. Επιπλέον, οι αντιπροσωπείες της ΕΕ συνεργάζονταν με υπουργεία, οργανώσεις του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών, διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις και άλλους χορηγούς-εταίρους για τον προσδιορισμό των αναγκών και την ενσωμάτωσή τους στον προγραμματισμό της στήριξης.
- 38** Οι προσδιορισθείσες ανάγκες και προτεραιότητες ελήφθησαν υπόψη στον συνολικό αναπτυξιακό προγραμματισμό της ΕΕ μέσω εθνικών ενδεικτικών προγραμμάτων (ΕΕΠ) για την περίοδο 2014-2020 και ΠΕΠ χώρας για την περίοδο 2021-2027, στον βαθμό που καθορίζουν ευρείες προτεραιότητες και στόχους, αλλά και μέσω περιφερειακών προγραμμάτων, καθώς ορισμένα ζητήματα που σχετίζονται με το εμπόριο μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο εντός ενός περιφερειακού πλαισίου. Τα περιφερειακά προγράμματα, τα οποία κάλυπταν ομάδες χωρών-εταίρων με βάση τη γεωγραφική τους θέση, περιλάμβαναν ΛΑΧ, χωρίς ωστόσο να τις στοχεύουν συγκεκριμένα. Οι αντιπροσωπείες της ΕΕ που επισκεφθήκαμε δεν ήταν σε θέση να παράσχουν πληροφορίες σχετικά με τον βαθμό στον οποίο τα περιφερειακά προγράμματα κάλυπταν τις ΛΑΧ συγκριτικά με άλλες αναπτυσσόμενες χώρες.

39 Μια άλλη δυνητική πηγή για την εκτίμηση των αναγκών είναι ο **δείκτης παραγωγικών ικανοτήτων** της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD), ο οποίος καταρτίζεται για κάθε ΛΑΧ, διαθέτει οκτώ συνιστώσες και 42 επιμέρους δείκτες. Ο δείκτης αυτός έχει σχεδιαστεί για να εντοπίζει τους τομείς στους οποίους οι χώρες μπορεί να έχουν προβάδισμα ή να υστερούν, και αναδεικνύει τα σημεία όπου λειτουργούν οι πολιτικές και εκείνα όπου απαιτούνται βελτιώσεις. Προτείνει έναν χάρτη πορείας για μελλοντικές δράσεις πολιτικής και παρεμβάσεις στο πλαίσιο κάθε συνιστώσας του. Έχει υπολογιστεί αναδρομικά, από το 2000, και επανεξετάζεται κάθε τρία χρόνια. Έχουν επίσης πραγματοποιηθεί **αξιολογήσεις του εθνικού κενού παραγωγικής ικανότητας** στις ΛΑΧ, όπως και ανάλυση των ποσοστών αξιοποίησης της στήριξης από τις χώρες αυτές. Ωστόσο, οι αντιπροσωπείες της ΕΕ δεν χρησιμοποίησαν τα εργαλεία αυτά για να προσδιορίσουν ανάγκες σε καμία από τις τέσσερις ΛΑΧ που επισκεφθήκαμε.

Η βοήθεια για το εμπόριο που χορηγεί η ΕΕ ανταποκρίνεται στις ανάγκες, αλλά υπολείπεται κατά πολύ της τιμής-στόχου χρηματοδότησης

40 Η στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο του 2017 αποσκοπούσε στην αύξηση του ποσοστού της συνολικής σχετικής βοήθειας της ΕΕ και των κρατών μελών προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Έδινε επίσης μεγαλύτερη έμφαση στην κοινωνική και την περιβαλλοντική διάσταση της βιωσιμότητας, καθώς και στην αύξηση της σημασίας της στήριξης στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο από την ΕΕ (βλέπε σημείο **21**). Στην παρούσα ενότητα εξετάζουμε κατά πόσον:

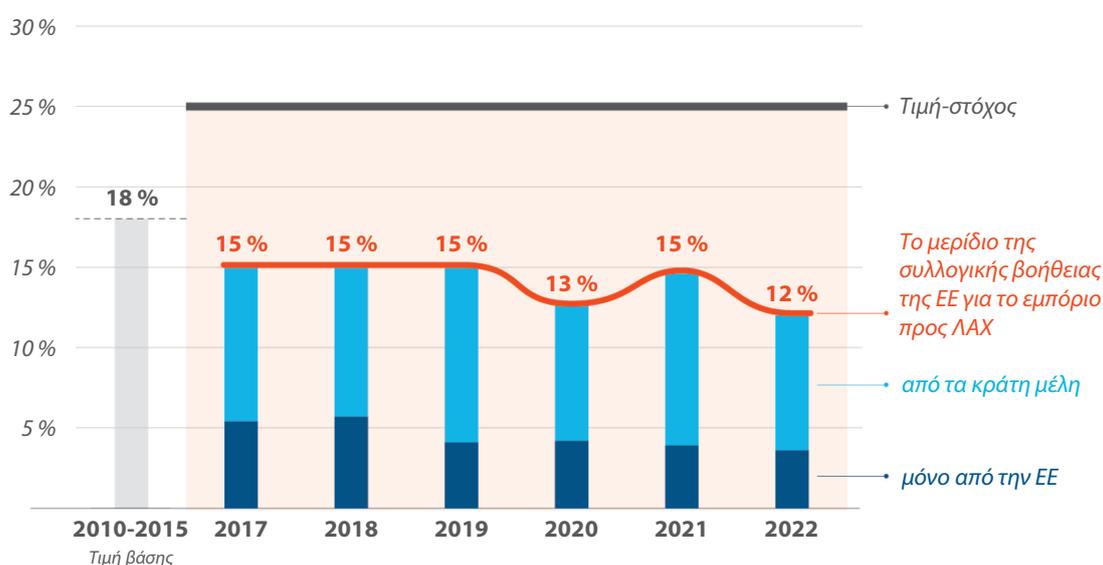
- η Επιτροπή στόχευε επαρκώς τις ΛΑΧ·
- η στήριξη της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο κάλυπτε σχετικές κατηγορίες και τομείς που ανταποκρίνονταν στις ανάγκες των ΛΑΧ· και
- οι δράσεις παροχής βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο υλοποιούνταν με συντονισμένο τρόπο.

Η τιμή-στόχος χρηματοδότησης για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες απέχει πολύ από το να επιτευχθεί, εφόσον δεν έχει διενεργηθεί λεπτομερής ανάλυση που θα επέτρεπε τη λήψη διορθωτικών μέτρων

Η Επιτροπή αναφέρει ότι η βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες υπολείπεται κατά πολύ της τιμής-στόχου

- 41** Όπως ανέφερε η Επιτροπή, η τιμή-στόχος χρηματοδότησης του 25 % έως το 2030 (βλέπε σημείο 22) που καθορίστηκε στη στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο πόρρω απέχει από το να επιτευχθεί. Με το ποσοστό χρηματοδότησης να βρίσκεται κατά μέσο όρο στο 18 % την περίοδο 2010-2015 και στο 15 % όταν τέθηκε η τιμή-στόχος το 2017, το μερίδιο της συλλογικής βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο προς τις ΛΑΧ όχι μόνο δεν αυξήθηκε, αλλά μειώθηκε μάλιστα στο 12 % το 2022 (τελευταία χρονιά για την οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία) (βλέπε [γράφημα 3](#)).

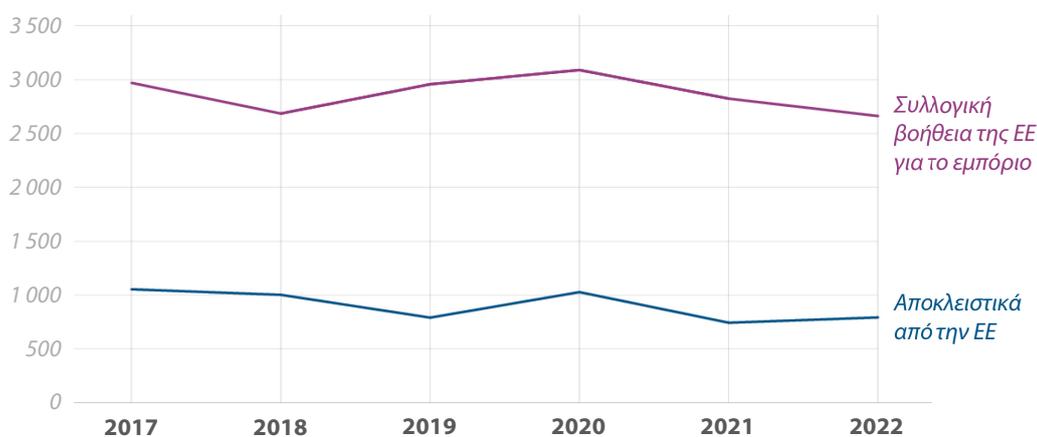
Γράφημα 3 | Μερίδιο της συλλογικής βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής.

- 42** Το μερίδιο της στήριξης στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο που προερχόταν αποκλειστικά από την ΕΕ και κατευθυνόταν στις ΛΑΧ (μέσος όρος 12 % το διάστημα 2017-2022) ήταν μικρότερο από εκείνο των κρατών μελών (15 %) (βλέπε [γράφημα 2](#)). Σύμφωνα με στοιχεία που παρέσχε η Επιτροπή, από τη σύγκριση με τα αντίστοιχα μερίδια που διατέθηκαν από την Παγκόσμια Τράπεζα (65 %) και την Ιαπωνία (32 %) προκύπτει ότι, σε ό,τι αφορά τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο, οι ΛΑΧ βρίσκονται χαμηλότερα σε προτεραιότητα.
- 43** Το μεγαλύτερο μέρος της συλλογικής βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο κατευθύνεται προς ΑΑΧ. Την περίοδο 2017-2022, η βοήθεια για το εμπόριο που παρασχέθηκε αποκλειστικά από την ΕΕ προς τους έξι δικαιούχους με τα μεγαλύτερα ποσά (Τουρκία, Αίγυπτος, Ουκρανία, Μαρόκο, Σερβία και Ινδία) ανήλθε συνολικά σε 15,2 δισεκατομμύρια ευρώ. Το ποσό αυτό είναι σχεδόν τριπλάσιο του ποσού της στήριξης που παρασχέθηκε κατά την ίδια περίοδο αποκλειστικά από την ΕΕ στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο και στις 48 ΛΑΧ, το οποίο ανερχόταν σε 5,4 δισεκατομμύρια ευρώ (βλέπε σημείο **04** του [παραρτήματος I](#)).
- 44** Σε πραγματικούς όρους, ο όγκος της βοήθειας για το εμπόριο που παρέχει αποκλειστικά η ΕΕ και εκείνης που παρέχει συλλογικά προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες έχει επίσης παραμείνει στάσιμος τα τελευταία χρόνια (βλέπε [γράφημα 4](#)).

Γράφημα 4 | Παρασχεθείσα βοήθεια συλλογικά και αποκλειστικά από την ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (σε εκατ. ευρώ, σε σταθερές τιμές του 2022)

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει της έκθεσης προόδου της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο του 2024.

Η Επιτροπή δεν προέβη σε λεπτομερή ανάλυση που θα της επέτρεπε να λάβει διορθωτικά μέτρα

- 45** Το γεγονός ότι η χρηματοδότηση της ΕΕ υπολείπεται κατά πολύ της τιμής-στόχου για τις ΛΑΧ έχει αναγνωριστεί σε εκθέσεις προόδου της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο που εκδόθηκαν μετά το 2021. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν έχει προβεί σε λεπτομερή ανάλυση των λόγων που θα της επέτρεπαν να λάβει διορθωτικά μέτρα για την επίτευξη ή την επαναξιολόγηση της τιμής-στόχου.
- 46** Ενδέχεται να υπάρχουν διάφοροι παράγοντες στους οποίους οφείλεται η χαμηλή έμπρακτη εστίαση στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες από την άποψη των ποσών που διατίθενται στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο, καθώς οι χώρες αυτές αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής (βλέπε σημείο **01**).
- 47** Πρώτον, κατά την περίοδο 2017-2022, το ήμισυ της βοήθειας για το εμπόριο που χορήγησε η ΕΕ σε όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες είχε διοχετευθεί μέσω δανείων (βλέπε σημείο **04**). Ωστόσο, είναι δύσκολο για τις ΛΑΧ να έχουν πρόσβαση σε αυτό το είδος στήριξης, καθώς χαρακτηρίζεται από καινοτόμο χρηματοδότηση και μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων. Μια εξωτερική μελέτη¹² που χρησιμοποιήθηκε για την [αξιολόγηση των μηχανισμών εξωτερικής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα πολυετή δημοσιονομικά πλαίσια 2014-2020 και 2021-2027](#) ανέδειξε τις δυσκολίες που ενέχει η χρήση εγγυήσεων σε ευάλωτες και λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, ένα σημείο που επισημάνθηκε επίσης στη [γνώμη 03/2024 του ΕΕΣ που συνοδεύει την αξιολόγηση της εγγύησης εξωτερικής δράσης από την Επιτροπή](#). Κατά συνέπεια, η χρηματοδότηση των ΛΑΧ τείνει να περιορίζεται σε επιχορηγήσεις. Κατά την περίοδο 2017-2022, το 78 % της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο που διατέθηκε σε λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες διοχετεύτηκε μέσω επιχορηγήσεων, ενώ μέσω δανείων μόλις το 22 %.

¹² [European Union's external financing instruments \(2014-2020 and 2021-2027\)](#), τόμος Ι, συγκεφαλαιωτική έκθεση, συμπέρασμα 5, σ. 65.

48 Το συγκεκριμένο πρόβλημα για τις ΛΑΧ κινδυνεύει να επιδεινωθεί τα επόμενα έτη, καθώς αποκτά ολοένα μεγαλύτερη σημασία η στρατηγική **Global Gateway**. Η Global Gateway υλοποιείται κυρίως μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη+ με εγγυήσεις και καθεστώτα που συνδυάζουν επιχορηγήσεις με δάνεια. Στόχος τους είναι η προσέλκυση πρόσθετων επενδύσεων από άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και από τον ιδιωτικό τομέα, ωστόσο είναι λιγότερο ελκυστικά όταν πρόκειται για επενδύσεις σε ΛΑΧ. Στο πλαίσιο των συνομιλιών μας με τις αντιπροσωπείες της ΕΕ, τις εθνικές αρχές και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη στις τέσσερις χώρες που επισκεφθήκαμε διαφάνηκε ότι η προσέγγιση αυτή δεν ήταν η ενδεδειγμένη για ορισμένες ΛΑΧ λόγω της εύθραυστης οικονομικής τους κατάστασης, της ευπάθειας όσον αφορά το χρέος τους και της περιορισμένης ικανότητας του ιδιωτικού τομέα να αποπληρώσει σε ξένα νομίσματα (βλέπε [πλαίσιο 1](#)).

Πλαίσιο 1

Παραδείγματα προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες στις οποίες πραγματοποιήσαμε επίσκεψη όσον αφορά την πρόσβαση σε καινοτόμο χρηματοδότηση και τη μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων

Στην **Ανγκόλα**, επρόκειτο να δρομολογηθεί ένα έργο της ΕΤΕπ για τη διευκόλυνση της πρόσβασης του ιδιωτικού τομέα σε χρηματοδότηση, με το οποίο θα υποστηριζόταν η παροχή τραπεζικών πιστώσεων. Επιλέχθηκαν δύο τράπεζες, αλλά το έργο δεν δρομολογήθηκε, καθώς οι τράπεζες δεν πέρασαν επιτυχώς τις δοκιμές ποιότητας της δέουσας επιμέλειας.

Στην **Καμπότζη**, σύμφωνα με την αντιπροσωπεία της ΕΕ, τα επιτόκια της ΕΤΕπ είναι υψηλά σε σύγκριση με άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως η Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης και η Παγκόσμια Τράπεζα, τα οποία προσφέρουν ιδιαίτερα μειωμένα επιτόκια. Ως εκ τούτου, η κυβέρνηση της Καμπότζης προτιμά αυτές τις τράπεζες. Καθίσταται έτσι δυσχερέστερη η κινητοποίηση δανείων της ΕΤΕπ, με εξαίρεση τα έργα συνδυαστικής χρηματοδότησης, για τα οποία η ΕΤΕπ κατορθώνει να εξασφαλίσει σημαντικές συνδεδεμένες επιχορηγήσεις.

Στο **Μαλάουι**, η εμπειρία έχει δείξει ότι οι ιδιωτικές τράπεζες είναι απρόθυμες να συμμετάσχουν σε παρεμβάσεις της ΕΕ που αφορούν τη βοήθεια για το εμπόριο, όπως το έργο «**Kulima Access to Finance**» που υλοποιεί η ΕΤΕπ, διότι δεν επιθυμούν να αναλάβουν κινδύνους με πελάτες που δεν εξάγουν και δεν συναλλάσσονται σε ξένα νομίσματα. Αρχικά, οι τελικοί δικαιούχοι του έργου προβλεπόταν να είναι μικροκαλλιεργητές και μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) που συνεργάζονται μαζί τους για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους. Ωστόσο, οι τοπικές εμπορικές τράπεζες που χορήγησαν δάνεια μέσω του εν λόγω έργου τα χορήγησαν αποκλειστικά σε μεγάλους πελάτες με τους οποίους είχαν ήδη συνεργαστεί (περίπου το 90 % των κεφαλαίων διοχετεύθηκαν σε εταιρείες με γεωργοεπιχειρηματική δραστηριότητα). Ως εκ τούτου, ο βασικός πληθυσμός-στόχος δεν επωφελήθηκε ευθέως από το εν λόγω έργο.

- 49** Δεύτερον, σύμφωνα με την Επιτροπή, ο ρυθμός στήριξης που παρέχει η ΕΕ στον γεωργικό τομέα στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο σε αναπτυσσόμενες χώρες, η οποία είναι κρίσιμης σημασίας για τις ΛΑΧ (βλέπε σημείο **55**), φαίνεται να επιβραδύνεται¹³, με τις επενδύσεις σε οικονομικές υποδομές να αυξάνονται, ιδίως βάσει της προτεραιότητας που δίδεται στη στρατηγική Global Gateway σε επενδύσεις σε διαδρόμους μεταφορών. Αυτή η συνολική τάση στις αναπτυσσόμενες χώρες είχε ήδη παρατηρηθεί το 2022, όταν οι επενδύσεις της ΕΕ στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο σε οικονομικές υποδομές ξεπέρασαν τις επενδύσεις για την ανάπτυξη παραγωγικής ικανότητας¹⁴.
- 50** Αυτό έρχεται σε αντίθεση με την κατάσταση στις ΛΑΧ, όπου, κατά το ίδιο έτος, οι επενδύσεις σε οικονομικές υποδομές αντιστοιχούσαν στο 37 % της βοήθειας για το εμπόριο της ΕΕ σε σύγκριση με το 62 % που προοριζόταν για την ανάπτυξη παραγωγικής ικανότητας. Οι ΛΑΧ βρίσκονται ακόμη σε φάση οικονομικής ανάπτυξης, κατά την οποία αυτό που χρειάζεται είναι να αυξήσουν την παραγωγική τους ικανότητα.
- 51** Ένας τρίτος παράγοντας που συμβάλλει στη στασιμότητα που χαρακτηρίζει τη στήριξη που παρέχει η ΕΕ στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο είναι το αυξανόμενο μερίδιο της μη ειδικής ανά χώρα στήριξης, δηλαδή της βοήθειας για το εμπόριο που δεν προορίζεται για μεμονωμένες χώρες. Το ποσοστό αυτό αυξήθηκε, και από το 18 % της βοήθειας για το εμπόριο που κάλυπτε το 2017 έφτασε στο 39 % το 2022. Η μη ειδική ανά χώρα στήριξη διοχετεύεται κυρίως σε αναπτυσσόμενες χώρες (συμπεριλαμβανομένων των ΛΑΧ) μέσω περιφερειακών ΠΕΠ, τα οποία καλύπτουν αρκετές χώρες που δεν ανήκουν κατ' ανάγκη στην ίδια εισοδηματική ομάδα.

¹³ 2024 EU AfT progress report, σ. 10.

¹⁴ Αυτόθι, σ. 35.

- 52** Διαπιστώσαμε ότι τα δύο περιφερειακά ΠΕΠ που κάλυπταν τη συντριπτική πλειονότητα των ΛΑΧ (υποσαχάρια Αφρική και Ασία και Ειρηνικός) δεν εστίαζαν συγκεκριμένα σε ΛΑΧ κατά τον προγραμματισμό της βοήθειας που θα κάλυπτε τομείς που στοχεύει η βοήθεια για το εμπόριο, από την άποψη της θέσης ειδικών στόχων, του είδους της στήριξης ή των αναμενόμενων αποτελεσμάτων. Σύμφωνα με τις αντιπροσωπείες της ΕΕ με τις οποίες συνομιλήσαμε, αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργείται ανταγωνισμός μεταξύ των χωρών (ΛΑΧ και ΑΑΧ) όσον αφορά τους πόρους, ιδίως όσον αφορά τις συνδυαστικές πράξεις σε επίπεδο χώρας. Ορισμένες ΛΑΧ με ισχυρότερα θεσμικά πλαίσια και τεχνικές ικανότητες, όπως η Καμπότζη, τα κατάφεραν ικανοποιητικά, ενώ άλλες δεν διαθέτουν τους αναγκαίους πόρους για να συνεργαστούν αποτελεσματικά με διάφορες γραμματείες περιφερειακών οικονομικών κοινοτήτων και με «περιφερειακές» αντιπροσωπείες της ΕΕ εκτός της επικράτειάς τους. Αυτό ίσχυε, παραδείγματος χάριν, για το Μαλάουι (βλέπε σημείο 64).
- 53** Τέλος, τα αδύναμα θεσμικά πλαίσια ή/και η έλλειψη εμπειρίας όσον αφορά την ΕΑΒ σε ορισμένες ΛΑΧ αποτελούν έναν ακόμη παράγοντα που συντελεί στο χαμηλό επίπεδο της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο. Από τις τέσσερις χώρες που επισκεφθήκαμε, αυτό ίσχυε ιδίως για την Ανγκόλα, η οποία κατά την περίοδο 2017-2022 έλαβε από την ΕΕ ελάχιστη στήριξη στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο σε σύγκριση με άλλες ΛΑΧ (σε απόλυτες τιμές —11,8 εκατομμύρια ευρώ— και ιδίως κατά κεφαλήν). Σύμφωνα με την αντιπροσωπεία της ΕΕ, η Ανγκόλα έγινε σχετικά πρόσφατα δικαιούχος ΕΑΒ από την ΕΕ (από το 2010 περίπου), γεγονός που σημαίνει ότι δεν έχουν ακόμη ωριμάσει οι μηχανισμοί που είναι απαραίτητοι για τη διαχείριση της αναπτυξιακής βοήθειας.

Η βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες καλύπτει διάφορες σχετικές κατηγορίες και τομείς, όμως δεν διασφαλίζεται πάντα η οικονομική βιωσιμότητα των έργων

54 Η βοήθεια για το εμπόριο διακρίνεται από μεγάλη ευρύτητα και καλύπτει τρεις βασικές κατηγορίες και μεγάλο εύρος τομέων (βλέπε σημείο **05**). Η συγκεκριμένη βοήθεια προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες επικεντρώνεται σε δύο κύριες κατηγορίες: «οικονομικές υποδομές» και «δημιουργία παραγωγικής ικανότητας», που αντιπροσώπευαν το 53 % και το 44 % της συνολικής βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο αντίστοιχα κατά την περίοδο 2017-2022. Η τρίτη κατηγορία, η «εμπορική πολιτική και κανονισμοί», αντιπροσώπευε μόλις το 3 % κατά την ίδια περίοδο (βλέπε **γράφημα 5**). Όπως προαναφέρθηκε (βλέπε σημείο **50**), η «δημιουργία παραγωγικής ικανότητας» αντιπροσώπευε μεγαλύτερο μερίδιο της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες το 2022 από ό,τι η κατηγορία «οικονομικές υποδομές», σε αντίθεση με την τάση που παρατηρήθηκε για τις ΑΑΧ.

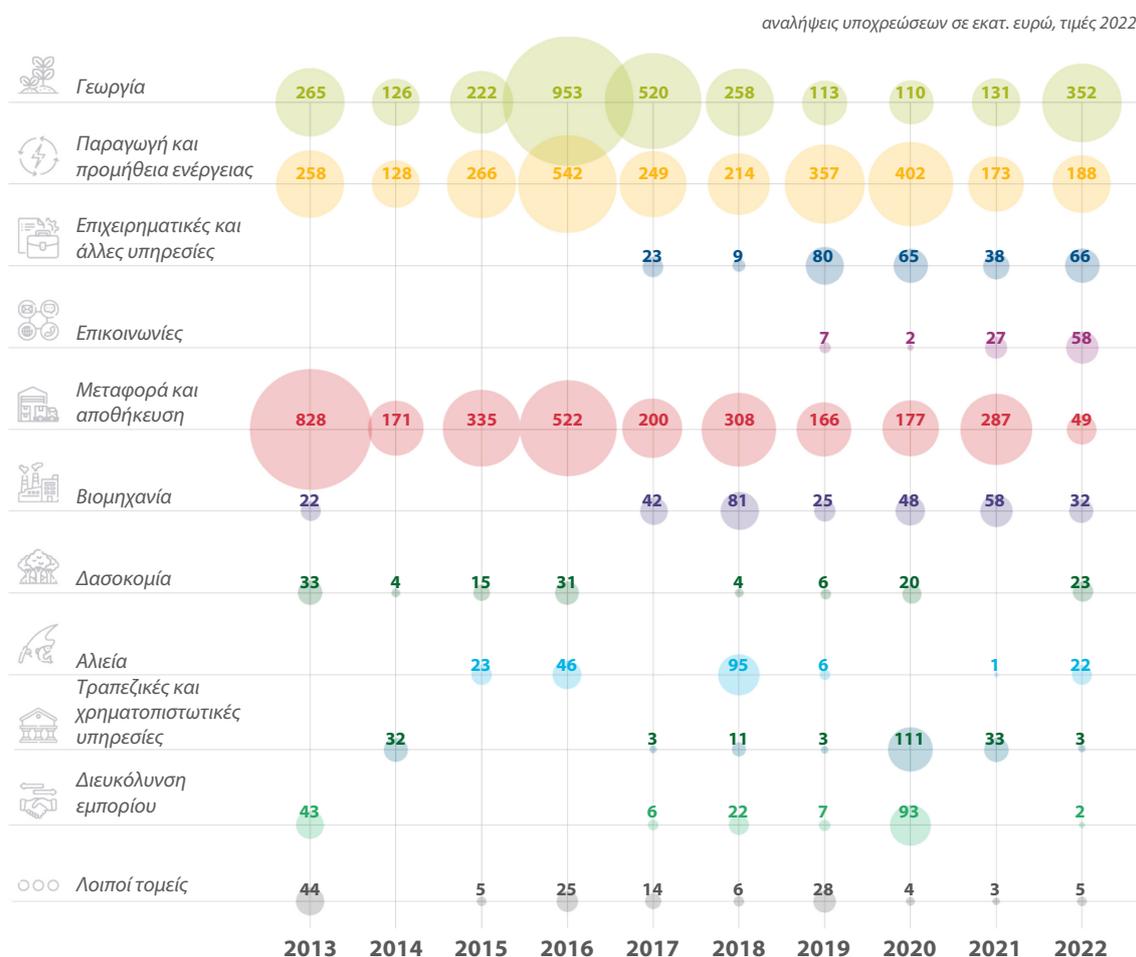
Γράφημα 5 | Βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο προς τις ΛΑΧ ανά κατηγορία, 2013-2022 (αναλήψεις υποχρεώσεων σε εκατ. ευρώ, σε σταθερές τιμές του 2022)

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής.

55 Όσον αφορά τους στηριζόμενους τομείς, για την περίοδο 2017-2022, η βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες επικεντρώθηκε κυρίως στην παραγωγή και την προμήθεια ενέργειας (29,1%), στη γεωργία (27,3%) και στις μεταφορές και την αποθήκευση (21,8%) (βλέπε [γράφημα 6](#)). Ωστόσο, στις ΑΑΧ, η στήριξη επικεντρώθηκε στους τομείς της ενέργειας, των τραπεζικών και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και των μεταφορών. Οι οικονομίες των ΛΑΧ εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη γεωργία και η ανάπτυξη του τομέα αυτού αποτελεί γενικά προτεραιότητα των κυβερνήσεων των χωρών αυτών προκειμένου να αυξηθεί η επισιτιστική ασφάλεια και τα δυναμικά έσοδα από τις εξαγωγές.

Γράφημα 6 | Βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο προς τις ΛΑΧ ανά τομέα, 2013-2022 (αναλήψεις υποχρεώσεων σε εκατ. ευρώ, σε σταθερές τιμές του 2022)

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής.

- 56** Στις τέσσερις χώρες που επισκεφθήκαμε διαπιστώσαμε ότι τα σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο έργα που εξετάσαμε ανταποκρίνονταν στις ανάγκες της χώρας-εταίρου στο πλαίσιο του συγκεκριμένου είδους βοήθειας, όπως και στις προτεραιότητες και στους στόχους που είχαν προσδιοριστεί στο οικείο ΠΕΠ. Τα χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ έργα αποσκοπούσαν, παραδείγματος χάριν, στην ενίσχυση της τεχνικής ικανότητας των εθνικών αρχών στον τομέα του εμπορίου, στον εντοπισμό αξιακών αλυσίδων με εξαγωγικό δυναμικό, στην παροχή εργαστηριακού εξοπλισμού για τη βελτίωση των συστημάτων τυποποίησης και πιστοποίησης των εξαγωγών των χωρών ή στη στήριξη της παραγωγικής τους ικανότητας.
- 57** Κατά τις επιτόπιες επισκέψεις μας, διαπιστώσαμε ότι οι δράσεις και οι εκροές είχαν υλοποιηθεί γενικά βάσει του προγραμματισμού. Διαπιστώσαμε επίσης ότι τα έργα που εξετάσαμε συνέβαλαν γενικά στην αύξηση του εμπορικού δυναμικού των χωρών. Στο **πλαίσιο 2** παρουσιάζονται ενδεικτικά κάποια έργα.

Πλαίσιο 2

Παραδείγματα ενωσιακών δράσεων βοήθειας για το εμπόριο που υλοποιήθηκαν, όπως και εκροών που επιτεύχθηκαν στις τέσσερις χώρες που επισκεφθήκαμε

Στην **Ανγκόλα**, το «**Train for Trade II**» ήταν ένα κοινό πρόγραμμα των ΕΕ και UNCTAD για την ενίσχυση των τοπικών ικανοτήτων και την προώθηση της ανάληψης ίδιας ευθύνης σε εθνικό επίπεδο σε θέματα εμπορίου και επενδύσεων. Περιλάμβανε κατάρτιση και ανάπτυξη ικανοτήτων για το προσωπικό των υπουργείων και των δημόσιων φορέων, αλλά και πρόγραμμα κατάρτισης στην επιχειρηματικότητα για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις και τις ΜΜΕ. Οι επιδιωκόμενες εκροές, όσον αφορά τον αριθμό των εκδηλώσεων κατάρτισης, των εργαστηρίων και των τεχνικών εγγράφων που εκπονήθηκαν, επιτεύχθηκαν στο ακέραιο.

Στην **Καμπότζη**, το έργο «**CAPFish Capture – Post-harvest Fisheries Development**» αποσκοπεί στην ενίσχυση των μετασυλλεκτικών αλιευτικών δραστηριοτήτων μέσω της αναβάθμισης του κανονιστικού και θεσμικού συστήματος της χώρας και της ενίσχυσης των υπηρεσιών επιχειρηματικής ανάπτυξης. Στις δύο ΜΜΕ που επισκεφθήκαμε, τα αποτελέσματα ήταν ξηραντήρια ιχθύων με περισσότερη αποδοτικότητα και υγιεινή, μέθοδοι παραγωγής και συσκευασίας ιχθυοπολτού και εφαρμογή της ποιοτικής σφραγίδας της Καμπότζης για τη συμμόρφωση με τις διεθνείς απαιτήσεις για την ασφάλεια των τροφίμων. Το 2025, η Καμπότζη ζητεί την έγκριση της Επιτροπής ώστε να συμπεριληφθεί στις χώρες που είναι επιλέξιμες για εξαγωγή αλιευτικών προϊόντων στην ΕΕ.

Στο **Μαλάουι**, η ΕΕ υποστήριξε το πρόγραμμα «Kulima» για την προώθηση της γεωργίας στο Μαλάουι που σκοπό είχε την αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας και τη διαφοροποίηση της παραγωγής, την ανάπτυξη γεωργικών αξιακών αλυσίδων και την ενίσχυση της διακυβέρνησης στον γεωργικό τομέα. Επισκεφθήκαμε έναν σταθμό γεωργικής έρευνας στον οποίο είχε παραδοθεί εργαστηριακός εξοπλισμός. Με τον εξοπλισμό αυξήθηκε η ικανότητα ανάλυσης των εργαστηρίων και τους δόθηκε η δυνατότητα να ελέγχουν κατά πόσον τα γεωργικά προϊόντα δεν περιέχουν γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς, κάτι που αποτελεί προϋπόθεση για την εξαγωγή σε ορισμένες χώρες.

Στη **Ρουάντα**, η ΕΕ υποστήριξε το έργο «Μια προσέγγιση με γνώμονα την αγορά για βελτιώσεις της αξιακής αλυσίδας και την επέκταση της αγοράς καφέ στη Ρουάντα». το οποίο αποσκοπεί στην ενίσχυση της αξιακής αλυσίδας του καφέ της Ρουάντα και στην ανάπτυξη εξαγωγικού δυναμικού. Μολονότι το έργο δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί, η συμμετοχή της Ρουάντας στην παγκόσμια αξιακή αλυσίδα του καφέ έχει ήδη βελτιωθεί.

58 Από την αξιολόγηση στην οποία υποβάλαμε τα έργα προκύπτει ότι, ενώ οι εκροές επιτεύχθηκαν, σε ορισμένες περιπτώσεις υπάρχει κίνδυνος, κατά τα προσεχή έτη, οι χώρες-εταίροι να μην μπορέσουν:

- να αξιοποιήσουν τα αποτελέσματα των έργων, όπως η ανάπτυξη ορισμένων από τις αξιακές αλυσίδες που προσδιορίστηκαν ή η υλοποίηση νεοαποκτηθείσας τεχνικής ικανότητας στις περιφερειακές και διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις·
- να διασφαλίσουν την οικονομική βιωσιμότητά τους, αν ληφθεί υπόψη η υψηλή εναλλαγή προσωπικού στα υπουργεία ή τα έξοδα λειτουργίας του νέου εξοπλισμού.

Στο **πλαίσιο 3** παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα έργων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες όσον αφορά την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων τους ή/και τη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητάς τους.

Πλαίσιο 3

Παραδείγματα έργων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην κλιμάκωση των αποτελεσμάτων ή/και στη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητάς τους

Στην **Ανγκόλα**, αν και οι προγραμματισμένες εκροές του έργου «[Train for Trade II](#)» έχουν παραδοθεί στο σύνολό τους, ο αντίκτυπος του έργου δεν είναι τόσο εμφανής. Ενώ έλαβαν κατάρτιση περισσότερα από 3 000 άτομα συνολικά, πάνω από τα μισά εργάζονταν στον δημόσιο τομέα, όπου η εναλλαγή του προσωπικού είναι υψηλή και ενδέχεται να μην εμπεδώνεται η γνώση. Μολονότι το πρόγραμμα προσδιόρισε ορισμένες αξιακές αλυσίδες ως έχουσες εξαγωγικό δυναμικό, η παραγωγικότητα των εν λόγω τομέων πρέπει να αυξηθεί περαιτέρω. Ο αντίκτυπος του «[Train for Trade II](#)» δεν ήταν υψηλός, εν μέρει λόγω δυσκολιών οφειλόμενων σε εξωτερικούς παράγοντες. Οι δείκτες αποτελέσματος/αντίκτυπου του έργου που σχετίζονται με το εμπόριο —μερίδιο των εξαγωγών εκτός του πετρελαίου στον κόσμο, αξία των συνολικών εξαγωγών προς τις χώρες της Κοινότητας για την Ανάπτυξη της Μεσημβρινής Αφρικής (ΚΑΜΑ) και μερίδιο των εξαγωγών εκτός πετρελαίου στις χώρες αυτές— δεν έχουν επίσης επιτευχθεί εν γένει.

Στην **Καμπότζη**, η αντιπροσωπεία της ΕΕ υλοποίησε το έργο [SWITCH-Garment](#), το οποίο προωθούσε την ενεργειακή απόδοση, μέσω της χρηματοδότησης ενεργειακών ελέγχων σε 50 εργοστάσια ένδυσης. Μετά τη διενέργεια των εν λόγω ελέγχων, 23 από τα εν λόγω εργοστάσια αποφάσισαν να υλοποιήσουν ορισμένες από τις συστάσεις που διατυπώθηκαν (με δικά τους έξοδα). Μία από τις συνηθέστερες συστάσεις ήταν η εγκατάσταση ηλιακών συλλεκτών. Ωστόσο, λίγα ήταν τα εργοστάσια που υλοποίησαν πράγματι τη σύσταση αυτή, καθώς το κόστος που προβλέπεται από τη νομοθεσία της Καμπότζης για τη σύνδεση των ηλιακών συλλεκτών με το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας εξουδετερώνει τυχόν εξοικονόμηση που μπορεί να επιτευχθεί.

Στο πλαίσιο του έργου προσδιορίστηκαν επίσης τα είδη εργοστασίων ένδυσης που θα έπρεπε να έχουν στοχευθεί ειδικά με μέτρα ενεργειακής απόδοσης (π.χ. εργοστάσια στα οποία το σιδέρωμα είναι εντατικό και είναι μεγάλοι καταναλωτές ενέργειας). Πάντως, τα εργοστάσια αυτά συχνά ανήκουν σε ξένους επενδυτές που δεν προτίθενται να επενδύσουν στην αναβάθμιση κτιρίων.

Στο **Μαλάουι** επισκεφθήκαμε ένα κέντρο γεωργικής έρευνας που έλαβε στήριξη στο πλαίσιο του **προγράμματος Kulima**. Ο δικαιούχος θεώρησε ότι η αυξημένη ικανότητα ανάλυσης του εργαστηρίου του αποτελεί μια ευκαιρία να αποκτήσει διαπίστευση προκειμένου να είναι σε θέση να παρέχει πιστοποίηση για εξαγωγές σε διεθνείς αγορές. Ωστόσο, αυτό δεν περιλαμβανόταν στον σχεδιασμό του έργου και ο δικαιούχος δεν μπορεί να προβλέψει εάν ή ποτέ θα επιτευχθεί αυτός ο σκοπός. Επιπλέον, κατά την έναρξη του έργου, το εργαστήριο είχε προσφέρει δωρεάν ορισμένες υπηρεσίες, κάτι που απέβη εις βάρος της βιωσιμότητάς του. Το εργαστήριο μόλις πρόσφατα άρχισε να χρεώνει τους γεωργούς και άλλους χρήστες για τις υπηρεσίες που παρέχει στην απόπειρά του να γίνει αυτοσυντηρούμενο, χωρίς όμως να το έχει μέχρι στιγμής καταφέρει.

Στη **Ρουάντα**, το **έργο για τη βελτίωση της αξιακής αλυσίδας του καφέ και την επέκταση της αγοράς καφέ στη Ρουάντα** δεν είχε συνεκτιμήσει στον βαθμό που έπρεπε τους κινδύνους που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. Πρόσφατα, η διατάραξη των καιρικών συνθηκών (που συνδέεται με την κλιματική αλλαγή) είχε αντίκτυπο στους κύκλους των εποχών (υγρές και ξηρές εποχές) και, ως εκ τούτου, στον κύκλο παραγωγής καφέ. Οι συμφωνίες πώλησης με τους διεθνείς αγοραστές υπάρχει περίπτωση να συνάπτονται προτού να γίνει γνωστός ο όγκος και η ποιότητα της συγκομιδής, με αποτέλεσμα οι πωλήσεις να είναι απρόβλεπτες και τα εισοδήματα χαμηλότερα.

Ο συντονισμός από τις αντιπροσωπείες της ΕΕ είναι γενικά καλός, αλλά χάθηκε η ευκαιρία να ενισχυθεί ο συντονισμός με τα κράτη μέλη και τις περιφερειακές αντιπροσωπείες της ΕΕ

- 59** Οι δράσεις της στήριξης που παρέχεται στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες λαμβάνουν χώρα σε ένα σύνθετο περιβάλλον στο οποίο εμπλέκονται πολλά ενδιαφερόμενα μέρη. Μεταξύ αυτών είναι οι χώρες-εταίροι (ΛΑΧ), τα κράτη μέλη (συμπεριλαμβανομένων των εθνικών αναπτυξιακών οργανισμών, υπουργείων και πρεσβειών τους), άλλοι διεθνείς χορηγοί βοήθειας, οι αντιπροσωπείες της ΕΕ στις χώρες-εταίρους, οι «περιφερειακές» αντιπροσωπείες της ΕΕ, οι κεντρικές υπηρεσίες της Επιτροπής, ο ιδιωτικός τομέας και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Ο συντονισμός της υλοποίησης της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο σε κάθε επίπεδο είναι καίριας σημασίας για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης και της ανάληψης ίδιας ευθύνης από τη χώρα-εταίρο.

- 60** Διαπιστώσαμε ότι οι περισσότερες αντιπροσωπείες της ΕΕ που επισκεφθήκαμε συνεργάζονταν σε υψηλό επίπεδο με τις κυβερνήσεις των ΛΑΧ, σε διμερές επίπεδο και στο πλαίσιο των διαφόρων επιτροπών χορηγών που κάλυπταν τομείς που σχετίζονται με τη βοήθεια για το εμπόριο. Συμμετέχουν επίσης σε διαρθρωμένο διάλογο με τον ιδιωτικό τομέα μέσω εμπορικών επιμελητηρίων και άλλων ενώσεων, καθώς και με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως μετά την έγκριση της στρατηγικής Global Gateway.
- 61** Όσον αφορά τις χώρες στις οποίες πραγματοποιήσαμε επίσκεψη, διαπιστώσαμε επίσης ότι οι κεντρικές υπηρεσίες της Επιτροπής και οι αντιπροσωπείες της ΕΕ είχαν τακτικές επαφές και ανταλλαγές. Ωστόσο, από τις συνεντεύξεις μας με τις αντιπροσωπείες της ΕΕ προέκυψε ότι η αναπληροφόρηση από τις κεντρικές υπηρεσίες σχετικά με την από μέρους τους αναφορά στοιχείων θα μπορούσε να βελτιωθεί. Αυτό ίσχυε ιδίως στην περίπτωση της έρευνας με θέμα τη βοήθεια για το εμπόριο που απέστειλαν στις αντιπροσωπείες της ΕΕ οι κεντρικές υπηρεσίες της Επιτροπής (βλέπε σημείο 67).
- 62** Οι πρωτοβουλίες της «Ομάδας Ευρώπη» έχουν ως στόχο να φέρουν σε επαφή την ΕΕ και τα κράτη μέλη της —συμπεριλαμβανομένων των εκτελεστικών οργανισμών τους και των δημόσιων αναπτυξιακών τραπεζών— καθώς και την ΕΤΕπ και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η επιδίωξη της προσέγγισης «Ομάδα Ευρώπη» είναι να αυξήσουν η ΕΕ και τα κράτη μέλη της τον αντίκτυπο της εξωτερικής τους δράσης ενώνοντας τις δυνάμεις τους. Δεδομένου ότι η στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο αποτελεί κοινή στρατηγική της ΕΕ και των κρατών μελών της, η οποία θέτει κοινούς και ποσοτικοποιημένους στόχους, οι πρωτοβουλίες της «Ομάδας Ευρώπη» μπορούν να προωθήσουν την αναγκαία συμπληρωματικότητα στη βοήθεια για το εμπόριο που προσφέρει η ΕΕ και τα κράτη μέλη.
- 63** Ωστόσο, διαπιστώσαμε ότι, παρά το γεγονός ότι οι πρωτοβουλίες της «Ομάδας Ευρώπη», οι οποίες καλύπτουν τομείς που σχετίζονται με τη βοήθεια για το εμπόριο, είχαν προγραμματιστεί στα ΠΕΠ των χωρών στις οποίες πραγματοποιήσαμε επίσκεψη, γενικά, δεν μετουσιώνονταν σε κοινό προγραμματισμό, συντονισμένη υλοποίηση ή κοινή παρακολούθηση και αναφορά στοιχείων (ιδίως στην Ανγκόλα και το Μαλάουι). Αυτό επιβεβαιώθηκε και από τις συνεντεύξεις μας με εκπροσώπους των υπουργείων εξωτερικών από δύο κράτη μέλη που συγκαταλέγονται μεταξύ των μεγαλύτερων χορηγών βοήθειας, ενώ θέτει υπό αμφισβήτηση την προστιθέμενη αξία τέτοιων πρωτοβουλιών στο πεδίο.

64 Η στήριξη της ΕΕ στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο προς τις επιμέρους ΛΑΧ διοχετεύεται όχι μόνο μέσω ΠΕΠ χωρών, αλλά και μέσω περιφερειακών, υπό τη διαχείριση αντιπροσωπειών της ΕΕ με περιφερειακή εντολή. Από τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήσαμε στις χώρες που επισκεφθήκαμε προκύπτει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η αλληλεπίδραση μεταξύ των αντιπροσωπειών της ΕΕ και μίας ή περισσότερων περιφερειακών αντιπροσωπειών της ήταν περιορισμένη και δεν διέθετε κάποια συγκεκριμένη διάρθρωση (βλέπε [πλαίσιο 4](#)). Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία δεδομένου του αυξανόμενου πλήθους των μη ειδικών ανά χώρα παρεμβάσεων και των περιφερειακών ΠΕΠ που καλύπτουν τη στήριξη που παρέχει η ΕΕ στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο (βλέπε σημείο [51](#)).

Πλαίσιο 4

Παραδείγματα περιφερειακών προγραμμάτων στα οποία συμμετέχει το Μαλάουι

Το μεγαλύτερο μέρος της στήριξης που παρέχει η ΕΕ στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο και στοχεύει στις ανάγκες του Μαλάουι που σχετίζονται με την περιφερειακή εμπορική ολοκλήρωση χορηγείται μέσω του ΠΕΠ 2021-2027 για την υποσαχάρια Αφρική. Τα περιφερειακά προγράμματα και έργα στα οποία συμμετέχει το Μαλάουι υλοποιούνται από τις αντιπροσωπείες της ΕΕ στη Ζάμπια (όταν σχετίζονται με την Κοινή Αγορά Ανατολικής και Μεσημβρινής Αφρικής – COMESA) ή στη Μποτσουάνα (όταν σχετίζονται με την Κοινότητα για την Ανάπτυξη της Μεσημβρινής Αφρικής – KAMA).

Πέραν από τη φάση σχεδιασμού, η αντιπροσωπεία της ΕΕ στο Μαλάουι δεν έχει στενή αλληλεπίδραση με τις περιφερειακές αντιπροσωπείες της ΕΕ όσον αφορά τα σχετικά με το εμπόριο προγράμματα στα οποία συμμετέχει το Μαλάουι. Για την αντιπροσωπεία της ΕΕ στο Μαλάουι είναι επίσης δύσκολο να παρακολουθεί τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται μέσω αυτών των προγραμμάτων.

Επιπλέον, οι εθνικές αρχές του Μαλάουι δεν διαθέτουν επαρκή τεχνική ικανότητα ώστε να συνεργάζονται αποτελεσματικά με τις γραμματείες της COMESA και της KAMA. Αυτό, σε συνδυασμό με το σχετικά μικρό μέγεθος και τη μικρή βαρύτητα που έχει η συμμετοχή του Μαλάουι στα εμπορικά καθεστώτα (σε σύγκριση με άλλες χώρες), καθώς και την έλλειψη διαρθρωμένης αλληλεπίδρασης με τις περιφερειακές αντιπροσωπείες της ΕΕ, εγκυμονεί τον κίνδυνο να μην προτεραιοποιούνται έργα που καλύπτουν πλήρως τις ανάγκες της χώρας. Αυτό συμβαίνει, παραδείγματος χάριν, με ένα χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ περιφερειακό **έργο για τη δημιουργία ενός ενιαίου σημείου διέλευσης**. Το έργο κάλυπτε τα σύνορα Mwachipi/Mchinji μεταξύ της Ζάμπια και του Μαλάουι στον διάδρομο Nacala, τα οποία δεν έχουν παρά μικρή σημασία για τις εξαγωγές του Μαλάουι (αντιπροσωπεύουν μόλις το 5 % του συνόλου), ενώ τα συνοριακά σημεία ελέγχου με τη Μοζαμβίκη και την Τανζανία, τα οποία έχουν πολύ μεγαλύτερη βαρύτητα, δεν έχουν ακόμη τεθεί σε λειτουργία από αμφότερες τις πλευρές.

Η παρακολούθηση και η αναφορά στοιχείων από την Επιτροπή σχετικά με τα αποτελέσματα και τον αντίκτυπο της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο έχουν βελτιωθεί, αλλά δεν είναι ολοκληρωμένες διαδικασίες

- 65** Με την επικαιροποίησή της το 2017, η στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο απαιτεί πιο ολοκληρωμένη παρακολούθηση και αναφορά στοιχείων με γνώμονα τα αποτελέσματα, ώστε να βελτιωθεί η ανάλυση και η ανάδειξη του αντικτύπου των παρεμβάσεων της ΕΕ στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο και η διάδοση των αντληθέντων διδαγμάτων. Στην παρούσα ενότητα, εξετάζουμε κατά πόσον η Επιτροπή βελτίωσε την παρακολούθηση και την αναφορά στοιχείων σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο με σκοπό την ενημέρωση και τη στήριξη νέων παρεμβάσεων στο πλαίσιο του συγκεκριμένου είδους βοήθειας.

Από το 2017, η Επιτροπή δημοσιεύει ειδική ετήσια έκθεση προόδου σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο

- 66** Σύμφωνα με την επικαιροποιημένη στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο, από το 2017 η Επιτροπή δημοσιεύει [ετήσια έκθεση προόδου σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο](#), στην οποία επισημαίνεται η συμβολή της ΕΕ στην παγκόσμια πρωτοβουλία για τη βοήθεια για το εμπόριο. Οι εκθέσεις αυτές αναλύουν την πρόοδο όσον αφορά το εμπόριο της ΕΕ με τις αναπτυσσόμενες χώρες και παρέχουν επισκόπηση των ροών της βοήθειας για το εμπόριο που χορηγεί η ΕΕ προς όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες (συμπεριλαμβανομένων των ΛΑΧ). Βασίζονται σε δεδομένα της ΕΑΒ που προέρχονται από τον ΟΟΣΑ, καθώς και σε στατιστικές της Στατιστικής Υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurostat) για το εμπόριο.
- 67** Οι περισσότερες εκθέσεις προόδου περιλαμβάνουν επίσης ποιοτική αξιολόγηση που βασίζεται σε διετούς κάλυψης (ετήσιας κάλυψης μέχρι το 2022) έρευνα μέσω ερωτηματολογίου με αντικείμενο τη βοήθεια για το εμπόριο, η οποία αποστέλλεται από τις κεντρικές υπηρεσίες της Επιτροπής στις αντιπροσωπείες της ΕΕ (συμπληρώνεται από κοινού με τις αντιπροσωπείες των κρατών μελών στη χώρα-εταίρο) και, από το 2024, επίσης σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ. Σύμφωνα με την Επιτροπή, το ερωτηματολόγιο αποτελεί ευκαιρία για τη συλλογή παρατηρήσεων από το πεδίο σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο και την ανταλλαγή τυχόν βέλτιστων πρακτικών που έχουν εντοπιστεί ή διδαγμάτων που έχουν αντληθεί. Η τελευταία έρευνα με τη μορφή ερωτηματολογίου, που πραγματοποιήθηκε το 2024, κάλυψε τα ακόλουθα:
- τη συνάφεια και τη συντονισμένη εφαρμογή της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο·
 - τη συνοχή των εμπορικών μέσων της ΕΕ και
 - τη συμβολή της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο στη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος, της περιφερειακής ολοκλήρωσης και της διευκόλυνσης του εμπορίου, καθώς και τη συνέπειά της με τη στρατηγική Global Gateway της ΕΕ.
- 68** Επιπλέον, το 2023 η Επιτροπή διενήργησε μια μεμονωμένη ειδική αξιολόγηση σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Η αξιολόγηση αυτή συνοψίστηκε στη συμπληρωματική μελέτη για την έκθεση προόδου του 2023 σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο. Κάλυψε τις επιδόσεις των ΛΑΧ στο εμπόριο και τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε η βοήθεια για το εμπόριο να ενισχύσει τις εμπορικές ικανότητές τους.

69 Η μελέτη αυτή, πέραν από την εξέταση των διεθνών στατιστικών για το εμπόριο και τη βοήθεια για το εμπόριο, περιείχε επίσης ποιοτική αξιολόγηση με βάση το ερωτηματολόγιο της ΕΕ για τη βοήθεια για το εμπόριο (βλέπε σημείο **67**) που χρησιμοποιήθηκε για τη **σχετική έκθεση προόδου της ΕΕ του 2022**, η οποία συμπληρώθηκε με συνεντεύξεις με έξι επιλεγμένες ΛΑΧ. Ειδικότερα, συνέκρινε επίσης τις απαντήσεις που ελήφθησαν από τις αντιπροσωπείες της ΕΕ στις ΛΑΧ και τις ΑΑΧ σε σχέση με:

- ο την εμπορική στρατηγική, τη διακυβέρνηση και τον συντονισμό των ενδιαφερόμενων μερών·
- ο τη στήριξη χωρών στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο ώστε να επωφεληθούν από εμπορικές συμφωνίες και προτιμήσεις· και
- ο τη στήριξη στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο σχετικά με ρυθμίσεις στους τομείς της εργασίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του περιβάλλοντος και του κλίματος, καθώς και σχετικά με το επιχειρηματικό περιβάλλον και το επενδυτικό κλίμα.

Η παρακολούθηση και η αναφορά στοιχείων από την Επιτροπή σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο δεν είναι ολοκληρωμένες διαδικασίες στο σύνολό τους

70 Ενώ από το 2017 και έπειτα, η Επιτροπή έχει βελτιώσει την παρακολούθηση και την αναφορά στοιχείων σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ και των κρατών μελών για το εμπόριο, εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένες εννοιολογικές αδυναμίες που εμποδίζουν τη διαμόρφωση πλήρους εικόνας σχετικά με τη βοήθεια που παρέχει η ΕΕ για το εμπόριο.

Η από μέρους της Επιτροπής παρακολούθηση των χρηματοοικονομικών εισροών δεν είναι ολοκληρωμένη

71 Οι συνολικές ετήσιες χρηματοοικονομικές εισροές που αναφέρονται στις ετήσιες εκθέσεις προόδου σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο ποσοτικοποιούνται βάσει των αναλήψεων υποχρεώσεων που έχουν κατηγοριοποιηθεί ανά περιφέρεια, ομάδα εισοδήματος, κατηγορία, τομέα ή είδος ροής χρηματοδότησης. Ως εκ τούτου, για κάθε εισοδηματική ομάδα, όπως οι ΛΑΧ, η παρακολούθηση περιορίζεται στις ετήσιες αναλήψεις υποχρεώσεων, χωρίς να αναλύονται περαιτέρω σε κατηγορίες.

72 Η χρησιμότητα της παρακολούθησης και της αναφοράς στοιχείων από την Επιτροπή σχετικά με τις ροές της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες αποδυναμώνεται/αμβλύνεται εξαιτίας τριών επιπλέον αδυναμιών:

- οι ροές βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο αναφέρονται με βάση τις αναλήψεις υποχρεώσεων, οι οποίες είναι συνήθως πολυετείς, αλλά καταχωρίζονται στο σύνολό τους κατά το έτος υπογραφής τους. Καθίσταται έτσι δύσκολη η σύγκριση των ετήσιων κατανομών της βοήθειας για το εμπόριο στις επιμέρους ΛΑΧ. Επίσης, οι αναλήψεις υποχρεώσεων δεν οδηγούν πάντοτε σε αντίστοιχες πληρωμές. Στην Καμπότζη, εξετάσαμε ένα πρόγραμμα για το οποίο το 13 % του δεσμευθέντος προϋπολογισμού (3,5 εκατ. ευρώ από τα 27,5 εκατ. ευρώ) δεν θα εκταμιευθεί, καθώς δεν κατέστη δυνατή η επίτευξη ορισμένων τιμών-στόχου από τις οποίες εξαρτόταν η καταβολή της δημοσιονομικής στήριξης. Υπάρχουν έργα πολλαπλών χορηγών που ενδέχεται επίσης να καθυστερήσουν πολύ, όπως στην περίπτωση του έργου του αερολιμένα Blantyre στο Μαλάουι, για το οποίο υπεγράφησαν αναλήψεις υποχρεώσεων ύψους 17 εκατομμυρίων ευρώ το 2019, χωρίς ωστόσο να έχουν πραγματοποιηθεί ακόμη πληρωμές.
- Η Επιτροπή αναφέρει μεγάλο ποσοστό της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο (39 % το 2022) ως μη ειδική ανά χώρα στήριξη, και δεν έχει κανένα τρόπο να εκτιμήσει τον βαθμό στον οποίο η στήριξη αυτή διοχετεύεται και στις ΛΑΧ και συμβάλλει στην ανάπτυξη της εμπορικής ικανότητας και των υποδομών που χρειάζονται για να επωφεληθούν από το περιφερειακό και το παγκόσμιο εμπόριο.
- Εξακολουθεί να υπάρχει χρονική υστέρηση άνω των 2 ετών μεταξύ της δέσμευσης ποσών για βοήθεια για το εμπόριο και της αναφοράς της εν λόγω ανάληψης υποχρέωσης (δηλαδή στην έκθεση προόδου σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο του 2024, η οποία δημοσιεύτηκε από την Επιτροπή τον Φεβρουάριο του 2025, παρουσιάζονται στοιχεία μόνο έως το 2022). Το 2017, η επικαιροποιημένη στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο είχε ήδη ζητήσει να μειωθεί αυτή η χρονική υστέρηση (βλέπε σημείο 51).

Έλλειψη ενοποιημένης παρακολούθησης των εκροών και των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνονται

73 Οι εκθέσεις προόδου σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο δεν περιλαμβάνουν στοιχεία σχετικά με τις εκροές και τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης ενωσιακής βοήθειας που έχουν επιτευχθεί, και η Επιτροπή δεν μας διαβίβασε κανένα άλλο έγγραφο που να περιέχει τέτοια δεδομένα. Οι πληροφορίες αυτές είναι διαθέσιμες μόνο για κάθε επιμέρους έργο ή χρηματοδοτικό πρόγραμμα (βλέπε σημείο 57) και δεν συγκεντρώνονται σε κάποιο έγγραφο καταρτισμένο σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης ή χώρας με σκοπό την παρακολούθηση της υλοποίησης των ΕΕΠ/ΠΕΠ (βλέπε [πλαίσιο 5](#)).

Πλαίσιο 5

Παραδείγματα χρήσιμων δεικτών που σχετίζονται με το εμπόριο, οι οποίοι δεν παρακολουθούνται πάντα

Διαπιστώσαμε ότι σε μία από τις τέσσερις χώρες που επισκεφθήκαμε (Ανγκόλα), το ΠΕΠ 2021-2027 περιλάμβανε σχετικούς δείκτες εμπορικής ολοκλήρωσης ή διαφοροποίησης των εξαγωγών με ποσοτικοποιημένους στόχους που έπρεπε να επιτευχθούν έως το 2027 (π.χ. μερίδιο των εξαγωγών σε αφρικανικές χώρες, μερίδιο των εξαγωγών εκτός πετρελαίου/του εξορυκτικού κλάδου ως ποσοστό του ΑΕΠ). Ωστόσο, διαπιστώσαμε ότι η αντιπροσωπεία της ΕΕ στην Ανγκόλα δεν παρακολουθούσε ετησίως την πρόοδο προς την επίτευξη των εν λόγω δεικτών. Επίσης, οι δείκτες αυτοί δεν χρησιμοποιούνταν συστηματικά κατά τη δρομολόγηση έργων που σχετίζονται με τον εν λόγω τομέα.

Διαπιστώσαμε επίσης ότι το ΕΕΠ της Καμπότζης για την περίοδο 2014-2020 περιλάμβανε δείκτες αυξημένης ανταγωνιστικότητας στις εγχώριες και εξαγωγικές αγορές (π.χ. παραγωγή υδατοκαλλιέργειας που ανταποκρίνεται στην επισιτιστική ασφάλεια και την εξαγωγική ζήτηση), οι οποίοι ήταν χρήσιμοι για τη σχετική με τη βοήθεια για το εμπόριο παρακολούθηση. Δεν έχει λάβει χώρα κάποια αξιολόγηση του ΕΕΠ 2014-2020 ούτε έχει αξιολογηθεί η επίτευξη των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του.

Περιορισμένη αξιολόγηση της περιβαλλοντικής και της κοινωνικής βιωσιμότητας

- 74** Κατά την αναφορά στοιχείων σχετικά με τους στόχους βιωσιμότητας, η Επιτροπή χρησιμοποιεί τους **δείκτες του Ρίο** του ΟΟΣΑ και τον **δείκτη ισότητας των φύλων** προκειμένου να παρακολουθεί κατά πόσον οι αναλήψεις υποχρεώσεων της ΕΕ για τη βοήθεια για το εμπόριο στοχεύουν στην περιβαλλοντική και την κοινωνική διάσταση της βιωσιμότητας.
- 75** Ωστόσο, η εν λόγω αναφορά στοιχείων απέκτησε ολοκληρωμένο χαρακτήρα με τη συμπερίληψη των ενωσιακών δανείων για τη βοήθεια για το εμπόριο, μόλις η ΕΤΕπ άρχισε με τη σειρά της να χρησιμοποιεί αυτούς τους δείκτες το 2022. Οι δείκτες παρέχουν περιορισμένη μόνο αξιολόγηση της κοινωνικής στόχευσης της βοήθειας για το εμπόριο· παραδείγματος χάριν, δεν καλύπτουν τη δημιουργία αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας ή νέων θέσεων εργασίας. Η Επιτροπή δεν ανέφερε το ύψος της χρηματοδότησης της βοήθειας για το εμπόριο που πράγματι κάλυψε αυτούς τους δείκτες ούτε τον σχετικό αντίκτυπο.

Η έρευνα βάσει ερωτηματολογίου δεν αποτελεί στέρεη βάση για τη συγκέντρωση της αναπληροφόρησης των αντιπροσωπειών της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο

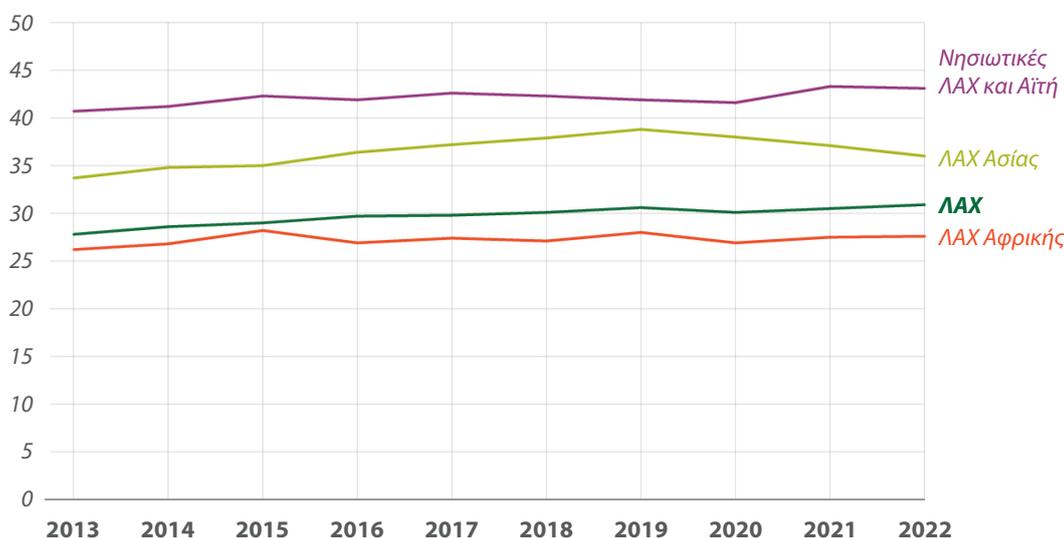
- 76** Στις εκθέσεις προόδου σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο, η Επιτροπή περιλαμβάνει ποιοτική αξιολόγηση βάσει ερωτηματολογίου που αποστέλλει στις αντιπροσωπείες της ΕΕ και, από το 2024, και σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ (βλέπε σημείο 67). Στην περίπτωση των ΛΑΧ που επισκεφθήκαμε, διαπιστώσαμε ότι η έρευνα αυτή δεν αποτελούσε γενικά μέρος των διαδικασιών προγραμματισμού και αναφοράς στοιχείων των αντιπροσωπειών της ΕΕ.
- 77** Θεωρούμε ότι η συγκεκριμένη έρευνα δεν αποτελεί στέρεη βάση για τη συγκέντρωση αναπληροφόρησης από το πεδίο σχετικά με τη συνάφεια και τη συντονισμένη εφαρμογή της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο, ούτε για τον προσδιορισμό των αντληθέντων διδαγμάτων, καθώς:
- ο η χρησιμότητα του ερωτηματολογίου, όπως σχεδιάζεται επί του παρόντος, είναι αμφίβολη λόγω των διαφορετικών ερμηνειών της έννοιας της βοήθειας για το εμπόριο. Ορισμένες αντιπροσωπείες της ΕΕ στις οποίες πραγματοποιήσαμε επίσκεψη βασίζονταν σε έναν στενό ορισμό της βοήθειας για το εμπόριο (π.χ. εξαιρούνταν τα έργα υποδομής), ενώ άλλες χρησιμοποιούσαν έναν ευρύτερο, βασισμένο στον ορισμό του ΠΟΕ/ΟΟΣΑ (βλέπε σημείο 31).
 - ο πολλές αντιπροσωπείες της ΕΕ στις ΛΑΧ δεν απαντούσαν στην έρευνα, της οποίας το ποσοστό απόκρισης ήταν 74 % το 2022 και μόλις 42 % το 2024.
 - ο τρεις από τις τέσσερις αντιπροσωπείες της ΕΕ που επισκεφθήκαμε συναντούσαν σημαντικές δυσκολίες κατά την εξαγωγή από μια βάση δεδομένων της Επιτροπής του καταλόγου των συμβάσεων με τους κωδικούς DAC που σχετίζονται με τη βοήθεια για το εμπόριο, οι οποίες ήταν απαραίτητη βάση για την παροχή ολοκληρωμένης αναπληροφόρησης σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο.

Πολύ περιορισμένη η μέτρηση του αντίκτυπου που έχει στο εμπόριο η στήριξη της ΕΕ στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο

- 78** Αναγνωρίζουμε ότι είναι δύσκολο να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος της βοήθειας για το εμπόριο της ΕΕ στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, δεδομένου ότι ο οικονομικός μετασχηματισμός εξαρτάται επίσης από την κρατική παρέμβαση, τη στήριξη άλλων διεθνών χορηγών βοήθειας και από μια πληθώρα εξωτερικών παραγόντων. Ειδικότερα, όπως υποδεικνύει ο ΠΟΕ, είναι δύσκολο να διαπιστωθεί η επίδραση της βοήθειας για το εμπόριο πέραν των ορίων του εκάστοτε μεμονωμένου έργου. Δεν είναι δυνατόν να απομονωθούν ούτε να αποδειχθούν οι αιτιώδεις σχέσεις μεταξύ των εισροών και του αντίκτυπου από την άποψη της αύξησης της διαφοροποίησης των εξαγωγών, πολλώ δε μάλλον ως προς τη μεταβολή του επιπέδου εισοδήματος και φτώχειας.
- 79** Η Επιτροπή αναφέρει το μερίδιο των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών στις εξαγωγές στην ετήσια έκθεση προόδου της ΕΕ. Το μερίδιο των ΛΑΧ στις παγκόσμιες εξαγωγές έχει παραμείνει στο 1 % περίπου από το 2011 (βλέπε [γράφημα 1 του παραρτήματος Ι](#)), υπολειπόμενο κατά πολύ της τιμής-στόχου του 2 % που έχει τεθεί στη στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο και τους σχετικούς ΣΒΑ (βλέπε σημείο [22](#)). Το μερίδιό τους στις εξαγωγές προς την ΕΕ ήταν 2,2 % το 2022, έχοντας παραμείνει σχεδόν αμετάβλητο από το 2017.
- 80** Μια ποιοτική αξιολόγηση της στήριξης που παρέχεται στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο, όσον αφορά τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και του επενδυτικού κλίματος στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες συμπεριλήφθηκε επίσης στη συμπληρωματική μελέτη που εκπονήθηκε για την έκθεση προόδου του 2023 σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο. Σύμφωνα με το 28 % των αντιπροσωπειών της ΕΕ στις ΛΑΧ που συμμετείχαν στην έρευνα για την εν λόγω αξιολόγηση, η στήριξη της ΕΕ το πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο αποσκοπούσε μόνο ελαφρώς ή και καθόλου στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και του επενδυτικού κλίματος της εκάστοτε χώρας (σε σύγκριση με ποσοστό 13 % για τις ΑΑΧ).

81 Υπάρχουν διάφορες πηγές για τη μέτρηση της εμπορικής ικανότητας των ΛΑΧ, τις οποίες ωστόσο η Επιτροπή δεν χρησιμοποιεί για να προσδιορίσει τον τρόπο με τον οποίο η στήριξη που παρέχει η ΕΕ στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο θα μπορούσε να συμβάλει περισσότερο στη βελτίωση της κατάστασης. Σε αυτές περιλαμβάνονται ο δείκτης παραγωγικής ικανότητας, ο **δείκτης επιδόσεων εφοδιαστικής** της Παγκόσμιας Τράπεζας, το εργαλείο **Trade tracker** και ο **χάρτης εξαγωγικού δυναμικού** του Διεθνούς Κέντρου Εμπορίου. Ο δείκτης παραγωγικής ικανότητας (βλέπε σημείο **39**) είναι ένα πολυδιάστατο μέτρο των παραγωγικών πόρων, των επιχειρηματικών ικανοτήτων και των δεσμών παραγωγής, που από κοινού καθορίζουν την ικανότητα μιας χώρας να παράγει αγαθά και υπηρεσίες και της επιτρέπουν να αναπτύσσεται και να εξελίσσεται. Με βάση τα στοιχεία της UNCTAD, σημειώνουμε ότι τα τελευταία χρόνια δεν έχει σημειωθεί σημαντική βελτίωση των παραγωγικών ικανοτήτων των ΛΑΧ. Αυτό ισχύει ιδίως για τις αφρικανικές ΛΑΧ (βλέπε **γράφημα 7**). Μάλιστα, οι επιδόσεις του δείκτη τριών από τις τέσσερις χώρες που επισκεφθήκαμε (Ανγκόλα, Καμπότζη και Μαλάουι) μειώθηκαν μεταξύ 2017 και 2022. Με βάση τα στοιχεία της UNCTAD, οι επιδόσεις του δείκτη παραγωγικής ικανότητας των ΛΑΧ παρέμειναν σημαντικά χαμηλότερες από εκείνες των ΑΑΧ το 2022 (30,9 για τις ΛΑΧ έναντι 46,8 για τις ΑΑΧ).

Γράφημα 7 | Δείκτης παραγωγικής ικανότητας των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της UNCTAD.

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Τμήμα III, του οποίου προεδρεύει η Bettina Jakobsen, Μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Λουξεμβούργο, κατά τη συνεδρίασή του της 24ης Ιουνίου 2025.

Για το Ελεγκτικό Συνέδριο

Tony Murphy
Πρόεδρος

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι – Σχετικά με τον έλεγχο

01 Στις αναπτυσσόμενες χώρες, το εμπόριο, και ιδίως το διασυνοριακό εμπόριο, είναι σημαντικό για την οικονομική μεγέθυνση, η οποία μπορεί να βοηθήσει εκατομμύρια ανθρώπους να βγουν από τη φτώχεια. Ωστόσο, οι χώρες αυτές, και ιδίως οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ), αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις που επηρεάζουν την πρόσβασή τους στο περιφερειακό και το παγκόσμιο εμπόριο. Οι προκλήσεις αυτές μπορεί να είναι η έλλειψη παραγωγικής ικανότητας, εμπορικοί φραγμοί που σχετίζονται με ρυθμιστικές, διοικητικές πρακτικές και πρακτικές διακυβέρνησης, αδύναμα επιχειρηματικά περιβάλλοντα, ανεπαρκείς υποδομές, η έλλειψη ενός άρτιου συστήματος τυποποίησης και πιστοποίησης των εξαγωγών, το αδύναμο θεσμικό πλαίσιο και η πολύ επαχθής και δαπανηρή πρόσβαση του ιδιωτικού τομέα σε χρηματοδότηση.

Λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες

02 Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) θεωρεί ότι οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ) αποτελούν κατηγορία κρατών τα οποία, για διαρθρωτικούς, ιστορικούς και γεωγραφικούς λόγους, βρίσκονται σε εξαιρετικά μειονεκτική θέση κατά τη διαδικασία ανάπτυξής τους. Ως εκ τούτου, οι ΛΑΧ χρήζουν της μεγαλύτερης προσοχής από τη διεθνή κοινότητα¹.

¹ Αναγνώριση των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών από τον ΟΗΕ, UNCTAD.

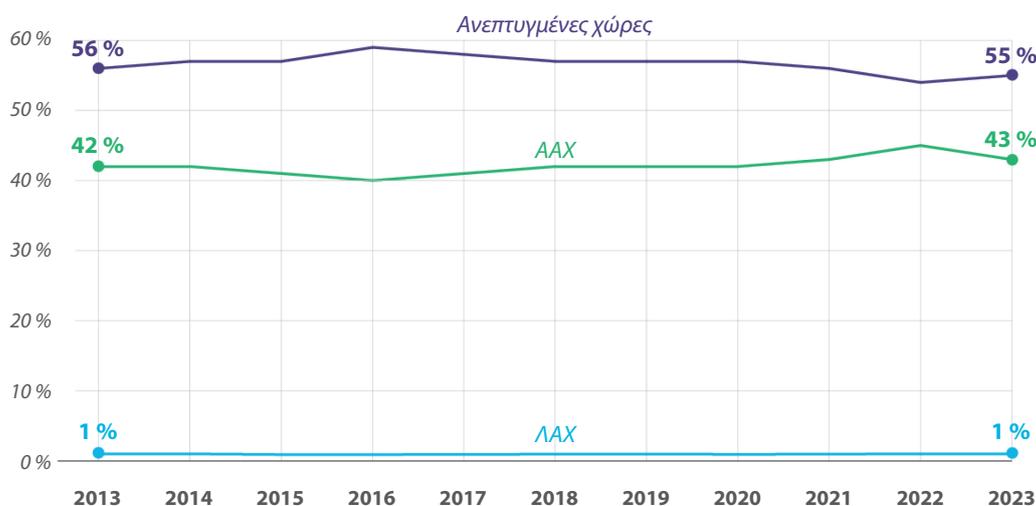
03 Ο ΟΗΕ ορίζει τις ΛΑΧ ως χώρες που έχουν χαμηλά επίπεδα εισοδήματος και αντιμετωπίζουν σοβαρά διαρθρωτικά εμπόδια για τη βιώσιμη ανάπτυξή τους. Για να χαρακτηριστεί μια χώρα ως ΛΑΧ, πρέπει να πληροί τρία κριτήρια (σχετικά με το κατά κεφαλήν εισόδημα, το ανθρώπινο κεφάλαιο και την οικονομική και περιβαλλοντική ευπάθεια) και να συμφωνεί με την ταξινόμηση αυτή. Ο κατάλογος των ΛΑΧ έχει διευρυνθεί από το 1971 και τις αρχικά 25 χώρες, φθάνοντας τον μέγιστο αριθμό το 1991 με 52 χώρες, ενώ τον Δεκέμβριο του 2024 απαριθμούσε 44. Οι εν λόγω ΛΑΧ κατανέμονται στις ακόλουθες περιοχές:

- **Αφρική** (32): Ανγκόλα, Μπενίν, Μπουρκίνα Φάσο, Μπουρούντι, Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, Τσαντ, Κομόρες, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, Τζιμπουτί, Ερυθραία, Αιθιοπία, Γκάμπια, Γουινέα, Γουινέα Μπισάου, Λεσόθο, Λιβερία, Μαδαγασκάρη, Μαλάουι, Μάλι, Μαυριτανία, Μοζαμβίκη, Νίγηρας, Ρουάντα, Σενεγάλη, Σιέρα Λεόνε, Σομαλία, Νότιο Σουδάν, Σουδάν, Τόγκο, Ουγκάντα, Τανζανία και Ζάμπια
- **Ασία** (8): Αφγανιστάν, Μπανγκλαντές, Καμπότζη, Λάος, Μιανμάρ, Νεπάλ, Ανατολικό Τιμόρ και Υεμένη
- **Καραϊβική** (1): Αϊτή
- **Ειρηνικός** (3): Κιριμπάτι, Νήσοι Σολομώντος και Τουβαλού.

04 Ο κατάλογος των χωρών που χαρακτηρίζονται ως ΛΑΧ επανεξετάζεται από την [Επιτροπή Αναπτυξιακής Πολιτικής](#) του ΟΗΕ ανά τριετία. Μεταξύ 2017 και 2024, δηλαδή κατά την περίοδο που κάλυψε ο εν προκειμένω έλεγχος, τέσσερις χώρες αναβαθμίστηκαν και μετέβησαν από το καθεστώς των ΛΑΧ στις χώρες χαμηλότερου μέσου εισοδήματος: η Ισημερινή Γουινέα (2017), το Βανουάτου (2020), το Μπουτάν (2023) και το Σάο Τομέ και Πρίνσιπε (2024). Επί του παρόντος, υπάρχουν αρκετές ΛΑΧ σε διάφορα στάδια της διαδικασίας αναβάθμισης, εκ των οποίων τρεις (Μπανγκλαντές, Λαϊκή Δημοκρατία του Λάος και Νεπάλ) προβλέπεται να αποχωρήσουν από την κατηγορία των ΛΑΧ το 2026, ενώ άλλες τρεις (Νήσοι Σολομώντος, Καμπότζη και Σενεγάλη) αναμένεται να αποχωρήσουν από αυτή την κατηγορία το 2027 και το 2029 αντίστοιχα.

05 Πολλές από τις διαρθρωτικές προκλήσεις που οδήγησαν στη δημιουργία της κατηγορίας των ΛΑΧ εξακολουθούν να υφίστανται, ενώ έχουν ανακύψει και νέες. Η τρέχουσα σύνθεση της ομάδας των ΛΑΧ περιλαμβάνει περίπου 880 εκατομμύρια άτομα που αντιπροσωπεύουν το 12 % του παγκόσμιου πληθυσμού. Πάντως, οι ΛΑΧ αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 2 % του παγκόσμιου ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) και πάνω από το 75 % του πληθυσμού των ΛΑΧ εξακολουθεί να ζει σε συνθήκες φτώχειας². Οι ΛΑΧ είναι εξαιρετικά ευάλωτες στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, καθώς δεν διαθέτουν τους αναγκαίους πόρους για να προσαρμοστούν σε αυτή. Επιπλέον, παρά το γεγονός ότι όλες οι αναπτυσσόμενες χώρες αντιπροσωπεύουν περίπου το 45 % των παγκόσμιων εξαγωγών, οι ΛΑΧ παραμένουν στο περιθώριο, αντιπροσωπεύοντας μόλις το 1 %, σε σύγκριση με τις άλλες αναπτυσσόμενες χώρες (ΑΑΧ) (βλέπε [γράφημα 1](#)).

Γράφημα 1 | Ποσοστό των παγκόσμιων εξαγωγών των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών σε σύγκριση με άλλες αναπτυσσόμενες και ανεπτυγμένες χώρες

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων του ΠΟΕ και του Διεθνούς Κέντρου Εμπορίου.

Σημ.: Λόγω στρογγυλοποίησης, ορισμένα σύνολα μπορεί να μην αντιστοιχούν στο άθροισμα των επιμέρους αριθμητικών τιμών.

² Αναγνώριση των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών από τον ΟΗΕ, UNCTAD.

Βοήθεια για το εμπόριο

- 06** Η βοήθεια για το εμπόριο είναι μια πρωτοβουλία στο πλαίσιο της οποίας προσφέρεται σε αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως τις λιγότερο ανεπτυγμένες, συνδρομή ώστε να αναπτύξουν την εμπορική ικανότητα και τις υποδομές που χρειάζονται για να επωφεληθούν από το παγκόσμιο εμπόριο. Με στόχο την προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης και της βιώσιμης ανάπτυξης, η βοήθεια για το εμπόριο αποτελεί μέρος της συνολικής επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας (EAB) —επιχορηγήσεις και προνομιακά δάνεια (δηλαδή δάνεια με ευνοϊκότερους όρους για τον δανειολήπτη απ' ό,τι τα επιτόκια της αγοράς)— η οποία είναι εστιασμένη σε προγράμματα και έργα που σχετίζονται με το εμπόριο.
- 07** Η έννοια της βοήθειας για το εμπόριο συνελήφθη για πρώτη φορά από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ)³ κατά την υπουργική διάσκεψη του Χονγκ Κονγκ τον Δεκέμβριο του 2005. Ο ΠΟΕ δεν μπορεί να παράσχει ο ίδιος αναπτυξιακή βοήθεια, δεδομένου ότι δεν είναι αναπτυξιακός οργανισμός, και αντ' αυτού ανέλαβε επιτυχώς την πρόκληση να ενισχύσει την αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των πολλών υφιστάμενων μηχανισμών αναπτυξιακής βοήθειας.
- 08** Για τον σκοπό αυτό, τον Φεβρουάριο του 2006 ο ΠΟΕ συγκρότησε ειδική ομάδα με στόχο την «επιχειρησιακή υλοποίηση» της βοήθειας για το εμπόριο. Τον Ιούλιο του 2006, η **ειδική ομάδα συνέστησε** ότι η βοήθεια για το εμπόριο θα πρέπει να επικεντρωθεί στον προσδιορισμό των αναγκών εντός των δικαιούχων χωρών, στην ενίσχυση της ανταπόκρισης των χορηγών και στη λειτουργία της ως γέφυρας μεταξύ των χορηγών βοήθειας και των αναπτυσσόμενων χωρών. Δεδομένου ότι το εμπόριο αποτελεί από μόνο του μια δραστηριότητα που χαρακτηρίζεται από μεγάλο εύρος και πολυπλοκότητα, ο ΠΟΕ αναγνωρίζει ότι η βοήθεια για το εμπόριο καλύπτει εξίσου ευρύ φάσμα και δεν είναι εύκολο να οριστεί⁴. Ωστόσο, από κοινού με τον ΟΟΣΑ, όρισε τη βοήθεια για το εμπόριο κατά τρόπο που να περιλαμβάνει τις εξής πτυχές:
- ο ανάπτυξη της παραγωγικής ικανότητας (συμπεριλαμβανομένης κάθε στήριξης για τη γεωργία, τη δασοκομία, την αλιεία, τη βιομηχανία, τους ορυκτούς πόρους και την εξόρυξη, την τραπεζική και τον τουρισμό) —επενδύσεις σε κλάδους παραγωγής και τομείς, ώστε οι χώρες να μπορούν να διαφοροποιούν τις εξαγωγές και να αξιοποιούν συγκριτικά πλεονεκτήματα

³ Ο ΠΟΕ είναι ο μόνος παγκόσμιος διεθνής οργανισμός που ασχολείται με τους κανόνες του εμπορίου μεταξύ των εθνών.

⁴ Θεματολογικό δελτίο σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο.

- ο οικονομικές υποδομές — κατασκευή οδών, λιμένων, σιδηροδρόμων, ενεργειακών εγκαταστάσεων και τηλεπικοινωνιών που συνδέουν εγχώριες, περιφερειακές και παγκόσμιες αγορές και
- εμπορική πολιτική και κανονισμοί, καθώς και την προσαρμογή που χρειάζεται σχετικά με το εμπόριο — στηρίζει τις χώρες να αναπτύξουν εμπορικές στρατηγικές, να διαπραγματευτούν αποτελεσματικότερα και να υλοποιήσουν τα επακόλουθα.

Βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο

- 09** Μετά τη διάσκεψη του ΠΟΕ του 2005, το 2007 η ΕΕ ενέκρινε τη δική της στρατηγική σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο, η οποία επικαιροποιήθηκε το 2017. Η ΕΕ δεν διαθέτει κάποιο πρόγραμμα με ειδική για τη βοήθεια για το εμπόριο ή προοριζόμενη αποκλειστικά σε αυτή χρηματοδότηση. Τα τελευταία χρόνια, η συλλογικά παρεχόμενη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο (σύμφωνα με τους κωδικούς DAC, από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της μαζί) προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες έχει παραμείνει σχετικά σταθερή. Κατά την περίοδο 2017-2022, η συλλογικά παρασχεθείσα ενωσιακή βοήθεια στο πλαίσιο αυτό προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες ανήλθε σε 17,2 δισεκατομμύρια ευρώ, με την αποκλειστικά παρασχεθείσα από την ΕΕ στήριξη ύψους 5,4 δισεκατομμυρίων να αντιπροσωπεύει σχεδόν το ένα τρίτο του ποσού αυτού. Η Γερμανία, η Γαλλία, η Σουηδία και οι Κάτω Χώρες αντιπροσωπεύουν περίπου το 80 % της βοήθειας για το εμπόριο που παρέχουν τα κράτη μέλη προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.
- 10** Εκτός από τη στήριξη στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο, η ΕΕ εφαρμόζει **προτιμησιακό εμπορικό καθεστώς** για τις ΛΑΧ από το 2001. Το σύστημα «Όλα εκτός από όπλα» της ΕΕ παρέχει αυτόματα στις ΛΑΧ πρόσβαση χωρίς δασμούς και ποσοτώσεις στην αγορά της ΕΕ για όλα τα προϊόντα εκτός από τα όπλα και τα πυρομαχικά. Το σύστημα αυτό προβλέπεται στο πλαίσιο του **κανονισμού για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων (ΣΓΠ)**, δυνάμει του οποίου παρέχεται στις αναπτυσσόμενες χώρες ειδική μεταχείριση, κατά παρέκκλιση από την αρχή του **πλέον ευνοούμενου κράτους** του ΠΟΕ. Εάν μια ΛΑΧ πληροί τα κριτήρια για να αποχωρήσει από το καθεστώς ΛΑΧ και ταξινομηθεί ως χώρα χαμηλότερου μέσου εισοδήματος, μετά το πέρας μεταβατικής περιόδου 3 ετών, δεν θα επωφελείται πλέον από την πρόσβαση στο σύστημα «Όλα εκτός από όπλα», αλλά αυτομάτως πληροί τις προϋποθέσεις για το **γενικό ΣΓΠ** (το καθεστώς για τις χώρες χαμηλού και χαμηλότερου μέσου εισοδήματος). Εναλλακτικά, η χώρα μπορεί να επιδιώξει να επωφεληθεί από το **ΣΓΠ+**, ένα ειδικό καθεστώς που παρέχει κίνητρα για την αειφόρο ανάπτυξη και τη χρηστή διακυβέρνηση.

Ρόλοι και αρμοδιότητες

- 11** Οι δράσεις της στήριξης που παρέχεται στο πλαίσιο της βοήθειας για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες λαμβάνουν χώρα σε ένα σύνθετο περιβάλλον στο οποίο εμπλέκονται πολλά ενδιαφερόμενα μέρη. Σε αυτά περιλαμβάνονται οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, τα κράτη μέλη (συμπεριλαμβανομένων των εθνικών αναπτυξιακών οργανισμών, υπουργείων και πρεσβειών τους), άλλοι διεθνείς χορηγοί βοήθειας, οι αντιπροσωπείες της ΕΕ στις χώρες-εταίρους, οι «περιφερειακές» αντιπροσωπείες της ΕΕ, οι κεντρικές υπηρεσίες της Επιτροπής, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), ο ιδιωτικός τομέας και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.
- 12** Η εντολή της ΕΕ για τη βοήθεια για το εμπόριο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες εμπίπτει κυρίως στην αρμοδιότητα της Γενικής Διεύθυνσης Διεθνών Εταιρικών Σχέσεων (ΓΔ INTPA) της Επιτροπής. Η ΓΔ INTPA εφαρμόζει τη στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο και τη στήριξη των ΛΑΧ. Αποσκοπεί στην ενίσχυση του εμπορίου για την ανάπτυξη ως βασικού στοιχείου της στήριξης της ΕΕ για την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, καθώς και στην προώθηση της ενσωμάτωσης των αναπτυσσόμενων χωρών στις περιφερειακές και τις παγκόσμιες αξιακές αλυσίδες αξίας και στις εμπορικές ροές⁵. Η Γενική Διεύθυνση Εμπορίου και Οικονομικής Ασφάλειας (ΓΔ TRADE) είναι αρμόδια για την πολιτική της ΕΕ όσον αφορά το εμπόριο με χώρες εκτός των συνόρων της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των ΛΑΧ.
- 13** Οι αντιπροσωπείες της ΕΕ στις ΛΑΧ, οι οποίες υπάγονται στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ), διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στον σχεδιασμό ετήσιων προγραμμάτων και σχεδίων δράσης που μπορεί να περιλαμβάνουν το σκέλος της βοήθειας για το εμπόριο, εφόσον αποτελεί μέρος της στρατηγικής της εν λόγω χώρας.
- 14** Η ΕΤΕπ λειτουργεί ως αναπτυξιακή τράπεζα που δραστηριοποιείται στον τομέα της βοήθειας για το εμπόριο. Τον Ιανουάριο του 2022, δημιούργησε ένα νέο υποκατάστημα, την «EIB Global», η οποία διαχειρίζεται όλες τις δανειοδοτικές και άλλες πράξεις εκτός της ΕΕ. Η ΕΤΕπ μπορεί να αποφασίσει να χορηγήσει ένα κρατικό δάνειο απευθείας χωρίς σχετικές επιχορηγήσεις ή, στο πλαίσιο άλλων δράσεων, χορηγείται συνδυαστική επιχορήγηση από την Επιτροπή προκειμένου να διευκολυνθεί η χορήγηση του δανείου της ΕΤΕπ.

⁵ Στρατηγικό σχέδιο της ΓΔ INTPA 2020-2024.

Εμβέλεια και προσέγγιση του ελέγχου

- 15** Για τα ερωτήματα του ελέγχου μας, ανατρέξτε στο σημείο **07** υπό τον τίτλο «Κύρια μηνύματα». Δεδομένου ότι το ΕΕΣ δεν έχει ασχοληθεί με το συγκεκριμένο αντικείμενο τα τελευταία χρόνια, με την έκθεσή μας αποσκοπούμε να συμβάλουμε στη βελτίωση της διαχείρισης από την Επιτροπή της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και να παράσχουμε χρήσιμη πληροφόρηση στους φορείς λήψης αποφάσεων ενόψει τυχόν μελλοντικής αναθεώρησης των ρυθμίσεων διακυβέρνησης για τις νέες παρεμβάσεις στον συγκεκριμένο τομέα.
- 16** Ο έλεγχος κάλυψε την περίοδο από το 2017, όταν επικαιροποιήθηκε η στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο, μέχρι και τις δράσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2024. Ωστόσο, τα τελευταία διαθέσιμα συγκεντρωτικά στοιχεία καλύπτουν μόνο το διάστημα έως και το 2022.
- 17** Ο έλεγχος βασίζεται σε εκτενή ανάλυση της τεκμηρίωσης και σε συνεντεύξεις με υπαλλήλους της ΓΔ INTPA και της ΓΔ TRADE στα κεντρικά γραφεία και στις αντιπροσωπείες της ΕΕ, καθώς και σε συνομιλίες με υπαλλήλους της ΕΥΕΔ στις αντιπροσωπείες της ΕΕ. Πραγματοποιήσαμε επίσης συναντήσεις με τον ΠΟΕ, τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη και εκπροσώπους υπουργείων της Γαλλίας και των Κάτω Χώρων που ασχολούνται με την ΕΑΒ.
- 18** Εκτός από την αξιολόγηση της στήριξης της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο σε συγκεντρωτικό επίπεδο, όπου καλύφθηκαν όλες οι ΛΑΧ, επιλέξαμε τέσσερις χώρες από αυτή την κατηγορία για επιτόπιες επισκέψεις: τη Ρουάντα, το Μαλάουι, την Ανγκόλα και την Καμπότζη. Με την επιλογή των συγκεκριμένων χωρών καλύφθηκε ένα φάσμα ΛΑΧ που διαφέρουν ως προς το μέγεθος, την οικονομική ανάπτυξη και την παραγωγική ικανότητα, καθώς και τις ρυθμίσεις εξωτερικού εμπορίου, και εξασφαλίστηκε ευρεία γεωγραφική κάλυψη.
- 19** Σε επίπεδο αντιπροσωπειών της ΕΕ, εξετάσαμε τις διαδικασίες που εφαρμόζονται για την εκτίμηση των αναγκών, την επιλογή και την υλοποίηση έργων, καθώς και την παρακολούθηση και την αναφορά στοιχείων σχετικά με τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο. Πέραν των συνεντεύξεών μας με υπαλλήλους από τις αντιπροσωπείες της ΕΕ⁶ στις τέσσερις αυτές χώρες, συνομιλήσαμε με εθνικές αρχές, διεθνείς χορηγούς, δικαιούχους έργων και εκπροσώπους του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών.

⁶ Πραγματοποιήσαμε επίσης συνεντεύξεις με υπαλλήλους άλλων αντιπροσωπειών της ΕΕ με περιφερειακή αρμοδιότητα για τις ΛΑΧ που επισκεφθήκαμε.

20 Στις τέσσερις ΛΑΧ επιλέξαμε επίσης για επιτόπιες επισκέψεις εννέα παρεμβάσεις σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο, οι οποίες επιλέχθηκαν με σκοπό να καλυφθεί ένα εύρος διαφορετικών ειδών παρέμβασης, σε διάφορους τομείς και σε διάφορα στάδια ολοκλήρωσης (βλέπε [πίνακα 1](#)). Δεν ήταν δυνατό να περιληφθούν έργα υποδομής, δεδομένου ότι καμία από τις συμβάσεις που υπογράφηκαν κατά την περίοδο αυτή δεν θα ήταν αρκετά ώριμη για αξιολόγηση. Όσον αφορά τις επιλεγείσες παρεμβάσεις, εξετάσαμε τη σύνδεσή τους με τη βοήθεια για το εμπόριο και την εκτίμηση των αναγκών, καθώς και την ποιότητα της υλοποίησης και τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν.

Πίνακας 1 | Δείγμα επιλεγείσων παρεμβάσεων

Χώρα	Τίτλος	Χρηματοδότηση από την ΕΕ (εκατ. ευρώ)
Ρουάντα	Εργαστήριο του Εθνικού Συμβουλίου Ανάπτυξης Γεωργικών Εξαγωγών	3,3
Ρουάντα	«Μια προσέγγιση με γνώμονα την αγορά για βελτιώσεις της αξιακής αλυσίδας και την επέκταση της αγοράς καφέ στη Ρουάντα»	2,5
Μαλάουι	KULIMA – Προώθηση της γεωργίας στο Μαλάουι	100
Μαλάουι	Τεχνική βοήθεια για τη στήριξη του Μαλάουι στις διμερείς και περιφερειακές εμπορικές διαπραγματεύσεις	1
Ανγκόλα	Προμήθεια εργαστηριακού εξοπλισμού και αναλώσιμων	1,4
Ανγκόλα	Train for Trade II	5,5
Καμπότζη	SWITCH-Garment – Προώθηση βιώσιμων ενεργειακών πρακτικών στον τομέα της ένδυσης	3
Καμπότζη	Έργο ARISE + Cambodia – «ASEAN Regional Integration Support – Cambodia»	7,4
Καμπότζη	CAPFISH Capture — Ανάπτυξη της μετασυλλεκτικής αλιείας	16

Συντομογραφίες

ΑΚΕ	Αφρική, Καραϊβική και Ειρηνικός
ΑΑΧ	Άλλες αναπτυσσόμενες χώρες
ΑΕΠ	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν
ΓΔ INTRA	Γενική Διεύθυνση Διεθνών Εταιρικών Σχέσεων
ΓΔ TRADE	Γενική Διεύθυνση Εμπορίου και Οικονομικής Ασφάλειας
ΕΑΒ	Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια
ΕΕΠ	Εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα
ΕΤΒΑ+	Ευρωπαϊκό Ταμείο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη+
ΕΤΕπ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΕΥΕΔ	Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης
ΚΑΜΑ	Κοινότητα για την Ανάπτυξη της Μεσημβρινής Αφρικής
ΛΑΧ	Λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες
ΜΓΑΔΣ	Μηχανισμός Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας
ΜΜΕ	Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΠΕΠ	Πολυετές ενδεικτικό πρόγραμμα
ΠΟΕ	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
ΣΒΑ	Στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών
COMESA	Κοινή Αγορά Ανατολικής και Μεσημβρινής Αφρικής
DAC	Επιτροπή αναπτυξιακής βοήθειας (Development assistance committee)
EIF	Ενισχυμένο ολοκληρωμένο πλαίσιο (Enhanced Integrated Framework)
UNCTAD	Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το εμπόριο και την ανάπτυξη

Γλωσσάριο

Αναβάθμιση	Διαδικασία του ΟΗΕ με την οποία μια λιγότερο ανεπτυγμένη χώρα ανακατατάσσεται ως χώρα χαμηλότερου μέσου εισοδήματος.
Ανάληψη υποχρέωσης	Ποσό στον προϋπολογισμό που προορίζεται ειδικά για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένης δαπάνης, όπως σύμβασης ή συμφωνίας επιχορήγησης.
Αντίκτυπος	Οι ευρύτερες μακροπρόθεσμες συνέπειες ενός έργου ή προγράμματος που έχει ολοκληρωθεί, όπως τα κοινωνικο-οικονομικά οφέλη συνολικά για τον πληθυσμό.
Αντιπροσωπεία της ΕΕ	Διπλωματική αντιπροσωπεία της ΕΕ σε τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό.
Αποτέλεσμα	Η άμεση επίδραση έργου ή προγράμματος μετά την ολοκλήρωσή του, όπως η βελτίωση της απασχολησιμότητας όσων συμμετείχαν σε πρόγραμμα μαθημάτων ή η βελτιωμένη προσβασιμότητα έπειτα από την κατασκευή νέου δρόμου.
Δείκτης του Ρίο	Δείκτης ορισθείς από τον ΟΟΣΑ, που υποδηλώνει τον βαθμό στον οποίο μια δραστηριότητα συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων των συμβάσεων του Ρίο.
Δικαιούχος	Φυσικό ή νομικό πρόσωπο που επιχορηγείται ή δανειοδοτείται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ με σκοπό την εκτέλεση ενός έργου ή προγράμματος.
Επιχειρηματικό σχέδιο	Έγγραφο στο οποίο συνοψίζονται οι επιχειρησιακές και χρηματοοικονομικές προβλέψεις μιας επιχείρησης και περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο αυτή θα επιτύχει τους στόχους της.
Ευρωπαϊκό Ταμείο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη+	Δέσμη επιχορηγήσεων, εγγυήσεων και άλλων χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ για την προώθηση της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, καθώς και της κοινωνικοοικονομικής ανθεκτικότητας, κυρίως στην Αφρική και στις γειτονικές χώρες της ΕΕ.
Κοινωνία των πολιτών	Τμήμα της κοινωνίας, διακριτό από τις δημόσιες αρχές και τις επιχειρήσεις, που απαρτίζεται από ενώσεις και άλλες ομάδες που εκπροσωπούν κοινά συμφέροντα στον δημόσιο τομέα.
Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου	Διεθνής οργανισμός αρμόδιος για τους κανόνες που διέπουν τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των εθνών, ο οποίος λειτουργεί και ως φόρουμ για τη διαπραγμάτευση εμπορικών συμφωνιών και τη διευθέτηση εμπορικών διαφορών.
Προνομακό δάνειο	Δάνειο χορηγούμενο με όρους σημαντικά ευνοϊκότερους από αυτούς που προσφέρονται στην αγορά.
Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης	17 στόχοι που ορίζονται στην Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη, με σκοπό την ενθάρρυνση όλων των χωρών να αναλάβουν δράση σε τομείς κρίσιμης σημασίας για την ανθρωπότητα και τον πλανήτη.

Συνδυαστική χρηματοδότηση	Η πρακτική του συνδυασμού επιχορηγήσεων της ΕΕ με δάνεια ή κεφάλαια δημόσιων και ιδιωτικών χρηματοδοτών.
Σχέδιο δράσης	Έγγραφο που καθορίζει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου στόχου.
Global Gateway	Στρατηγική της ΕΕ για τη σφυρηλάτηση δεσμών παγκοσμίως, με επενδύσεις σε ψηφιακές υποδομές, υποδομές ενέργειας και μεταφορών και θωράκιση των συστημάτων υγείας, εκπαίδευσης και έρευνας.

Απαντήσεις της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης

<https://www.eca.europa.eu/el/publications/sr-2025-17>

Χρονογραμμή

<https://www.eca.europa.eu/el/publications/sr-2025-17>

Κλιμάκιο ελέγχου

Στις ειδικές εκθέσεις του ΕΕΣ παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ελέγχων που διενεργεί το κλιμάκιο επί πολιτικών και προγραμμάτων της ΕΕ ή επί διαχειριστικών θεμάτων που αφορούν συγκεκριμένους τομείς του προϋπολογισμού. Το ΕΕΣ επιλέγει και σχεδιάζει τα εν λόγω ελεγκτικά έργα κατά τρόπο ώστε αυτά να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του πολιτικού και δημόσιου συμφέροντος.

Ο εν προκειμένω έλεγχος επιδόσεων διενεργήθηκε από το Τμήμα Ελέγχου ΙΙΙ (Εξωτερικές δράσεις, ασφάλεια και δικαιοσύνη), του οποίου προεδρεύει η Bettina Jakobsen, Μέλος του ΕΕΣ. Επικεφαλής του ελέγχου ήταν ο Viorel Ștefan, Μέλος του ΕΕΣ.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2025

Η πολιτική για την περαιτέρω χρήση εγγράφων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ) ορίζεται στην [απόφαση αριθ. 6-2019 του ΕΕΣ](#) για την πολιτική ανοικτών δεδομένων και την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου ορίζεται διαφορετικά (π.χ. σε χωριστές ανακοινώσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας), το περιεχόμενο του ΕΕΣ που ανήκει στην ΕΕ παραχωρείται βάσει της άδειας [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Ισχύει, επομένως, ως γενικός κανόνας ότι η περαιτέρω χρήση επιτρέπεται υπό τον όρο ότι αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται οι αλλαγές. Κατά την περαιτέρω χρήση απαγορεύεται η διαστρέβλωση του αρχικού νοήματος ή μηνύματος των εγγράφων. Το ΕΕΣ δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε συνέπεια προερχόμενη από την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Εάν συγκεκριμένο περιεχόμενο αναφέρεται σε ταυτοποιήσιμα φυσικά πρόσωπα, π.χ. φωτογραφίες υπαλλήλων του ΕΕΣ, ή περιλαμβάνει έργα τρίτων, απαιτείται πρόσθετη έγκριση.

Όταν παραχωρείται η έγκριση, αυτή ακυρώνει και αντικαθιστά την ανωτέρω γενική έγκριση και αναφέρει σαφώς τυχόν περιορισμούς στη χρήση.

Για τη χρήση ή την αναπαραγωγή περιεχομένου που δεν ανήκει στην ΕΕ, μπορεί να χρειάζεται να ζητήσετε άδεια απευθείας από τους κατόχους των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Το λογισμικό ή τα έγγραφα που καλύπτονται από δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα, τα καταχωρισμένα σχέδια, τα λογότυπα και οι επωνυμίες/ονομασίες, εξαιρούνται από την πολιτική του ΕΕΣ για την περαιτέρω χρήση.

Το σύνολο των ιστότοπων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός του ονόματος χώρου «europa.eu» παρέχει συνδέσμους προς ιστότοπους τρίτων. Δεδομένου ότι το ΕΕΣ δεν έχει έλεγχο επ' αυτών, σας συνιστούμε να εξετάζετε τις πολιτικές τους για την προστασία του ιδιωτικού απορρήτου και της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ

Δεν επιτρέπεται η χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ χωρίς την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του οργάνου.

HTML	ISBN 978-92-849-5477-3	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/9913741	QJ-01-25-042-EL-Q
PDF	ISBN 978-92-849-5478-0	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/4115525	QJ-01-25-042-EL-N

ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΚΘΕΣΗ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΩΣ ΕΞΗΣ:

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, [ειδική έκθεση 17/2025](#), με τίτλο «Βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες – Οι ανάγκες αντιμετωπίζονται, αλλά η ενωσιακή χρηματοδότηση έχει μείνει πίσω ως προς την επίτευξη του στόχου για το 2030», Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2025.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες και ιδίως οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις που επηρεάζουν την πρόσβασή τους στο περιφερειακό και το παγκόσμιο εμπόριο. Με την παροχή της βοήθειας για το εμπόριο στόχος είναι να βοηθηθούν να αναπτύξουν εμπορική ικανότητα και υποδομές. Το 2017 η στρατηγική της ΕΕ σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο επικαιροποιήθηκε και ζητούσε να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Εξετάσαμε κατά πόσον η Επιτροπή στόχευε, υλοποιούσε και παρακολουθούσε κατάλληλα τη βοήθεια της ΕΕ για το εμπόριο προς τις χώρες αυτές. Διαπιστώσαμε ότι, μολονότι η στήριξη αυτή παρέχεται γενικά κατά τρόπο που ανταποκρίνεται στις ανάγκες, δεν ακολουθεί την ενδεδειγμένη πορεία προκειμένου να επιτευχθεί η τιμή-στόχος χρηματοδότησης της στρατηγικής για το 2030. Διατυπώνουμε πέντε συστάσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση της από μέρους της Επιτροπής διαχείριση της βοήθειας της ΕΕ για το εμπόριο προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Ειδική έκθεση του ΕΕΣ υποβαλλόμενη δυνάμει του άρθρου 287, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Τηλ. +352 4398-1

Πληροφορίες: eca.europa.eu/el/contact
Ιστότοπος: eca.europa.eu
Μέσα κοινωνικής δικτύωσης: @EUauditors